

The Project Gutenberg eBook of Kirjava joukko: Novelleja

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kirjava joukko: Novelleja

Author: Carit Etlar

Release date: August 25, 2008 [eBook #26428]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KIRJAVA JOUKKO: NOVELLEJA ***

Produced by Tapio Riikonen

KIRJAVA JOUKKO

Novelleja

Kirj.

CARIT ETLAR

Suomennos ["Broget Sellskab"].

Porvoossa, G. L. Söderström'in kirjapainossa. 1874.

SISÄLLYS:

Esipuhe

I. Väkevin

II. Alamittainen

III. Ei nimeä

ESI-PUHE.

Tanskan vähälukuinen kansa ei nykyjään ole tullut kuuluksi voittajana sotatanterilla eikä ratkaisijana maailman suurissa tapauksissa, mutta sen sivistys ja kirjallisuus, sen työt tieteen ja taiteen alalla ovat

antaneet sille arvollisen sijan Pohjoismaiden kansain joukossa. Tanskan saarissa ja Juutinmaan kanervikankailla on syntynyt miehiä, jotka teoksilla ja kirjoituksillaan ovat tehneet kotimaatansa tunnetuksi ja mainioksi. Siellä ei ainoastaan ole ilmestynyt tarkkoja tutkijoita tieteissä, vaan myöskin runoelmain ja huvittavain romaanien sekä novellien kirjoittajia. Juutinmaan kanervikankaitten omituisesta luonteesta ja köyhistä asukkaista on esimerkiksi kirjoitettu niin paljon oivallisia kertomuksia, että niitä on syntynyt kokonainen "kirjallisuus" ja niitä on käännetty useaan vieraaseen kieleen. Mainion Blicherin "Runoelmia Juutinmaalta" on muutamia käännetty suomeksikin, vaikka käännöstä sen kankeuden ja kielivirheiden vuoksi ei sovi kiittää onnistuneeksi.

Juutinmaalta ovat myöskin useat Carit Etlarin novellit syntyisin. Hänen oikea nimensä on Juhana Kaarle Kristian Brosböll, vaikka hän vuodesta 1838 saakka edellisellä nimellä on tunnettu Tanskan kirjallisuudessa. Pienempien novellien kirjoittamisessa on hän etenkin taitava. Hänen kertomuksensa sisältävät paljon historiallista ja kansantaruista kerättyä ainetta sekä todistavat, että tekijällä on rikas kuvastinaisti, vaikka ei hän aina täydellisesti taiteen tavalla kääri kertomuksen eri osia kerälle, sovittelle niitä sommelolle, niin että ne luonnikkaasti yhtyisivät yhdeksi kokonaisuudeksi. Koska hänen novellinsa kuitenkin ovat sangen huvittavat, ovat ne käännettyinä levinneet useaan valtakuntaan ja Carit Etlaria on tarinoitsijana verrattu Meyer Aaron Goldschmidt'iin, joka kentiesi on Tanskan paras "kertoja".

Carit Etlar syntyi 7 p. Elok. 1820 Frederician kaupungissa Juutinmaalla ja työskenteli nuorena isänsä kauppatoimissa, vaan halu kirjallisiin yrityksiin saattoi hänet kohta Kyöpenhaminaan. Hän on sitte yhtenänsä kirjoittanut novelleja, runoelmia ja tutkimuksia estetiikin alalta. Hänen teoksiaan on kerätty kolmatta kymmentä vihkoa; novelleja on painettu kaksi vihkoa, joille on pantu yhteiseksi nimeksi "Broget Sellskab". Carit Etlar tuli v. 1853 virkamieheksi kuninkaan suuressa kirjastossa, vaan on sitte toisinaan ollut matkoillakin, esimerk. Pohjois-Afrikassa ja Unkarissa, joista hän on kirjoittanut kertomuksia.

I.

VÄKEVIN.

Gyldenstjerner ovat mitä vanhimpaa ja kunniallisimpaa sukua Tanskassa. Kansa laulaa heistä ja historia on lehtiinsä piirtänyt heidän urotyönsä. Valtakunnan neuvostossa, piispanistuimilla, tappelutanterilla, kaikkialla, missä selvyttä, ylevämielisyyttä ja miehuutta tarvitaan, tavataan myöskin heidän nimiään. Shakespearekin valitsi heidän nimensä, kun hän tahtoi esittää uskollisen ja rehellisen Tanskan aatelismiehen. Heidän emäkartanona oli vanha Thim, Ringkjöbingin lähistöllä, johon kentiesi liittäytyy useampi kansantarina, kuin mihinkään muuhun Juutinmaan paikkaan. Usea sellainen tarina kuuluu vieläkin kansan suussa; onhan se esimerkiksi tunnettu taru, että Pietari Gyldenstjerna kosi erästä aatellisimpeä, joka lupasi hänelle suosionsa sillä ehdolla, että kosiomies rakentaisi herraskartanon, sen avaran suon keskelle, jota hän sormellaan osoitti. Samalla heitti impi sormuksen veteen, sanoen: "herraskartanon rakentaminen tuohon kohtaan on yhtä mahdotonta, kuin että minä saisin sormukseni takaisin". Sormus löydettiin pyydetystä kalasta ja Pietari herra rakensi kartanon. Kerrotaan, että hän Vestervigin luostarista otti kiviä rakennukseensa; sentähden "kohosi Thimgaard punaiseksi, vaan Vestervig jäi autioksi". Seitsemän vuotta kesti perustuksen paneminen. Kun rakennusmestari oli saanut palkkansa ja lähtenyt pois, lähetti Gyldenstjerna palvelijansa ratsastamaan hänen jälestä ja huutamaan: "Perustus painuu maahan!" Jos mestari kääntyisi ja katsoisi taakseen, olisi se todistus siitä, ettei hän luottanut oman työnsä kestävyYTEEN; palvelijan piti silloin lyödä häneltä pää poikki. Mutta jos mestari huolimatonna ajoi edelleen, piti palvelijan antaa hänen mennä. Niin tapahtuikin. Palvelija huusi: "perustus painuu maahan!" mutta rakennusmestari ei ollut siitä millänsäkään; hän ei kääntynyt, vaan naurahti palvelijalle ja sanoi: "Sinä ynnä kumppanisi saatte suunne täyteen multaa, ennenkuin Thim liikahtaa".

Tunnettu on myöskin juttu Fredrik kuninkaasta, joka lupasi olla Pietari Gyldenstjerner vieraana siksi kuin hän oli juonut tyhjäksi pikkuisen viinilekkerin, johon kuitenkin aina salaa laskettiin viiniä lisäksi toisesta kellarista. Minä muistan vielä kolmannenkin tarinan eräästä Thimin herrasta ja tahdon kertoa senkin.

Hän oli aikansa aivan kuuluisa mies ja hänen nimensä oli Knut Pietarinpoika Gyldenstjerna. Hän oli toisen Kristianin hallitessa tehoisasti ja kunniallisesti taistellut ruotsalaisia vastaan, oli sitte kauan aikaa sangen suosittuna kuninkaan hovissa, vaan selkkautui viimein Torben Oxen juttuun kuninkaan jalkavaimoa, Dyvekaa, vastaan. Siitä pääsi hän kuitenkin helpommin kuin Torben; hänet laskettiin

vankiudesta vapaaksi, vaan hän joutui sitte hallitsijan epäsuosioon ja ajettiin hovista pois. Sepä olikin syy hänen alituisen vihaansa Dyvekaa kohtaan. Hän asetti porttinsa kupeesen kiven, johon Dyvekan kuva oli piirretty ja antoi käskyn alustalaisilleen, että he aina, ohitse mennessään, pilkkaisivat sitä.

Paitsi sukkeluutta ja miehuutta oli Knut Gyldenstjernalla myöskin mahdolloman suuret ruumiinvoimat ja niitä katsottiin silloin tärkeämmiksi kuin nykyaikoina. Ihmiset kertoivat, että hän jaksoi kantaa neljä vehnätyynyriä ylös Thimin korkeimpaan tornikammioon, vaikka yksi ainoa tynnyri muille tuntui aivan raskaalta. Hän voi myöskin koukistaa yhteen sormenpaksuisen kuuden tuuman pituisen naulan ja taas oikaista sitä suoraksi kuin ennenkin. Sen tempun teki hän kerran Kristian kuninkaan nähdessä ja sai silloin ison hopeamaljan palkinnoksi. Thimin porttikatokseen oli hän panettanut paksun poikkiorren. Kun hän ratsasti ulos tahi palasi kotiin, tarttui hän toisinaan ratokseen käsin siihen orteen, rutusti jalkansa yhteen hevoisen vatsan alle ja nosti, niinikään orresta riippuen, sekä hevoisen että itsensä ylös maasta.

Eräänä kesäpäivänä ratsasti Knut herra kotiin metsäsoilta, missä hän muutamain kunnan aatelimiesten kanssa oli käynyt sorsia ampumassa. Hänen parvessaan nähtiin Hannu Krag Sögårdista, Åbergin ja Söndervangin herrat sekä vanha Ivar Skram Voldbergista, kaikki naapuruksia ja hyviä ystäviä, joiden kanssa hän nyt kodissaan aikoi syödä päivällistä sekä vanhan tavan ja muodin mukaan juoda vähäisen iltapuolella, koska metsästys oli hyvästi päättynyt. Päivällisellä olivat Thimin suurimmassa salissa; jos jonkun mieli tekee tietämään millaiselta semmoinen sali näytti Knut Gyldenstjernan aikana, niin saapi hän sen kuulla tässä.

Hirret la'essa olivat tammipuusta, vaan jotenkin kuhmuiset ja huonosti höylätyt; niitten päälle oli pantu lankkukerta, jonka liitokset olivat peitettyt kaidoilla pienoilla. Sitä myöten kuin hirret ja lankut mustuivat, kalkittiin niitä valkeiksi; milloin mihinkin kohtaan maalattiin sitte viuruja sekä kiemuroita, jotka päättyivät suureen luonnottomaan kukkaan. Seinät olivat epätasaisia, kalkittuja muuria, joihin vesivärillä oli maalattu keltaisia, sinisiä ja ruskeita juovia, tulpania sekä liljakukkia ja ylimmäiseksi punaisia ripsuja. Salin yhdellä sivulla oli möhkeä uuni, jonka läheisin ympäristö oli aikalailla mustunut savusta ja no'esta. Uuni ei aina vetänyt savua yhtä tarkasti ulos, mutta siihen aikaan ei siitä paljon huolitettu, jos savua tulikin saliin. Salin toisella sivulla oli kaksi kaitaa ikkunaa pitkulaisine ruutuineen, jotka olivat sangen pienet, viheriät ja auringon paahtamat; puitteet olivat lyijystä. Lasi oli silloin mahdolloman kallis, sillä sitä täytyi tuoda Pyömistä saakka. Yksi ainoa ikkuna oli avattava, muut olivat pieliin naulatut, mutta tuulta tuntui sittekin salissa. Salin kolmannessa seinässä oli kaksi ovea, ne olivat tammipuusta, paksut, möhkeät ja suurella rivalla varustetut. Seinäpuolella oli oviin isketty erinomaisen suuria lukkoja, joissa oli konstikkaasti ta'ottuja, puolta toista vaaksaa pitkiä avaimia. Sekä avaimet että lukot olivat kirkastetut. Neljänteen seinään oli tuntematon taidenieikka maalannut suuren linnun, siivet levitettyt ja joku saalis nokassa. Mitä tuo lintu oikeestaan merkitsi, oli mestarilta kysyttävä. Lintu oli kumminkin lintu ja sen ympärillä näkyi kolme keltaista seitsentähtistä; ne kuuluivat herran tunnettuun vaakunaan. Samalla salin sivulla seiso i iso, leveä nojaustuoli tammipuusta, kahdella tynnyllä topattuna. Se oli ainoa tuoli salissa, mutta se tekikin yhtä hyötyäkin kaksi. Sillä istui herra Gyldenstjerna, kun hänen alustalaisensa keskenäisissä riidoissa hakivat oikeutta hänen edessään. Kun juhlaa vietettiin, istui arvollinen rouva herran vieressä ja tilaa löytyi kumpaisellekin. Salin muut istuimet olivat pitkiä penkkejä, jotka olivat päällystetyt ruskealla nahalla. Lattia oli paksuista tammilankuista, vähän epätasainen, tumma karvaltaan ja ruskeaksi palanut uunin edestä, vaan muuten välttävä. Tuossa salissa oli hiukan pimeää, varsinkin pilvisellä ilmalla ja joulun lähestyessä, mutta "akuttimet" eivät suinkaan sitä vaikuttaneet, sillä semmoisia ei ollut olemassa — eikä pimeä haitannutkaan. Uunin tuli loisti oivallisesti ja juhliksi sekä aatoiksi pantiin vaksikynttilöitä seinien vähäisiin pihtiin; arkipäivillä täyttivät muutamat hyvät talikynttilät pöydällä kaikki tarpeet ja vaatimukset. Niille, jotka pitävät varsinaisista oloista enemmän lukua kuin kuvastinaistain synnyttämistä, olen tässä kuvannut aatelissalin vuodelta 1502.

Kun Knut Gyldenstjerna ynnä hänen ystävänsä olivat syöneet puolipäivällisen, alkoivat he juoda; se oli huvituksen tärkein toimi ja sitä jatkettiin vielä seuraavana päivänä. Hannu Krag loikoi silloin pöydän alla, itsekseen sopottaen ja piirsi kuvia katajanhavuihin, joita oli riputeltu lattialle; vähän väliä päästi hän kovan mölinän, luultavasti muistuttaakseen muita läsnäolostaan. Knut Gyldenstjerna lojotteli penkillä ja lauloi pilkkaveisun Dyvekasta; vanha Ivar Skram istui avatussa ikkunassa, jalat riippuivat seinän ulkopuolella ja iso viinikannu edessään; hän lauloi ja riemuitsi miten vaan jaksoi, levähti vähän ja joi taas, uusia lauluvoimia saadakseen. Kesä-aurinko paistoi saliin täydessä kirkkaudessaan. Ikkunalle astuttuasi, näit avaran, lakean seudun, jonka perällä oli Madumin suomat ynnä vähäinen salo, jonka takaa Åbergin katto haamoitti, vielä etäämmältä näkyi Ringkjöbingin kaupunki valkeine kirkkoine ja vähäisine huoneineen; siniharmaa savu nousi siellä kaikista piipuista. Kello oli kaksitoista, porvarit varustivat lounaista. — Kaukaisimmalta ilmanrannalta kimelsi sininen viiva, joka selkeällä ilmalla valkeni ja toisinaan hohti kuin kiehuva hopea; sieltä etäältä kuului töminää, ikäänkuin vaunuilla olisi ajettu pitkin siltaa. Se oli länsimeri, alituisesti valvova, laulava meri, Tanskalaisten esi-isien urotöitten todistaja.

Vanha Ivar Skram istui ikkunassa, paksuilla koivillaan lyöden tahtia muuria vasten; hän oli juuri virittänyt uuden laulun, joka toisinaan kuului messulta, toisinaan juomalaululta ja johon hän itse sepitsi nuottia, pihalle kokoontuneen kansan erinomaiseksi huviksi. Äkkiä avattiin pieni portti ja mies astui sisään. Hänellä oli talonpoikaisvaatteet ja päässään punainen neulottu lakki, jonka alta paksu, musta, kiherä tukka riippui poskille; lammasnahkaisen liivin villat olivat sisäänpäin käännettyt; paljaat jalat pistetyt uusiin puukenkiin. Kummastuttavat olivat miehen pituus ja tavattoman leveät harteet, jotka osoittivat harvinaista väkevyyttä.

Vanhan herran huomattuaan, seisahtui hän pihan keskelle, otti punaisen lakin päästään ja kumarsi kumartamistaan ikkunalle päin. Vähän aikaa kului, ennenkuin laulava herra älysi hänet; ukko oli jo ruvennut keksimään uusia sanojakin veisuunsa. — Kun vieras yhä vaan jatkoi tervehtämistään, huusi Ivar Skram viimein hänelle:

"Mitä perkele siinä kumartelet? Jos teet pilkkaa laulustani, niin paha sinun perii".

"Tahtoisin päästä armollisen herran puheille", vastasi mies

"Tulehan tänne ylös!" sanoi Gyldenstjerna, joka oli lähestynyt ikkunaa.

Puukengät ulkopuolelle heitettyään, astui talonpoika sisään ja jäi, lakkiaan käänneillen, oven suuhun seisomaan, kunnes Gyldenstjerna käski hänen esiin asiaa ilmoittamaan. Hän meni silloin likemmäksi, suuteli omaa kättänsä ja pani sen sitte Gyldenstjerman käsivarrelle (sillä siten tervehtivät alustalaiset herraansa). Hän kertoi sitte olevansa puuseppä, joka oli asettunut asumaan Maduminjoen varrelle, kankaan liepeelle. Se kankaan palsta oli ihan Thimin ja Åbergin välisellä rajalla. Jos hän tahtoi viljellä maata, täytyi hänen pyytää lupaa kumpaisenkin tilan omistajalta. Se asiansa.

"Huomenna tulen katselemaan maa-tilkkuasi", sanoi Gyldenstjerna. "Jos olet sukkela ja selvä mies, on asiiasi kohta suora ja sinun tahtosi tapahtuu. Mitä naapuriini, Åbergin herraan, tulee, jolta sinun myöskin täytyy pyytää lupaa, niin hän ei tänä päivänä ole oikein terve; parasta on siis säästää se keskustelu huomiseksi. — Mene nyt tiehesi!"

Puuseppä kumarsi taas ja läksi. Gyldenstjerna tuotti uudestaan täytetyn viinikannun ja kaati pikareihin.

"Miksi laskit tuon miehen menemään?" virkkoi joku vieraista, "hupaista olisi ollut nähdä edes muutamia näytteitä hänen väkevyydestänsä".

"Onko hän sitte niin väkevä?" kysyi Gyldenstjerna pilkallisesti.

"Hänen vertaistansa ei löydy koko tästä läänistä", vastasi toinen. "Kummaa, ettet ole kuullut sitä. Viimeisen osoituksen voimistaan antoi hän äsken Holstebbron markkinoilla: hän tarttui rattaitten pyörään ja pidätti niin vahvasti, ettei hevoinen mahtanut ajokaluja liikuttaakaan, vaikka sitä kyllä sipaisivat ruoskalla ja se kaikin voiminsa pyrki menemään. — Olethan sinäkin voimakas, sen myöntää jokainen, mutta tuo puuseppä Torkel sinut toki voittaa".

"Se asia on ensin todistettava", sanoi siihen Knut Gyldenstjerna.

"Sitä on helppo todistaa", arveli toinen.

"En usko, ennenkuin näen", väitti Gyldenstjerna.

"Sitä on vaikea todistaa", muistutti Åbergin herra. "Ensiksi aatelismies ei voi taistella talonpojan kanssa. Toiseksi sinä et millään tavalla voi nähdä sitä, sillä jos kerran käynte koettelemaan, niin notkistaa hän sinut yhteen niinkuin kääntöpää-veitsen ja pistää sinut taskuunsa".

Hannu Krag oli pitkällään lattialla, kellehti ja lallatti; joka kerta, kun Gyldenstjerna vastaan väitettiin, purskahti hän nauramaan, potki jaloillaan ylöspäin ja huusi: "Se on tietty, se on oikein! Paha sinun perii, jos yhtehen yhdytte". — Kun Hannu Krag oli juonut liiaksi, tuli hän aina ärsyttäväksi ja riitaiseksi. Gyldenstjerman kasvot olivat tulipunaiset, hän vihelsi, mäikytteli viinikannun kantta eikä vastannut toisen pilkka-puheeseen. Sillä kertaa ei virkattukaan sen enempiä puusepistä. —

Seuraavalla iltapuolella ratsasti Gyldenstjerna Åbergin herran luoksi ja sanoi hänelle:

"Eilen käytit itsesi pahasti ja solvaisit minua kovasti, koska laskit leikkiä minusta ja tuosta puusepistä".

"Vai niin!" sanoi herra, "älähän kuitenkaan ole siitä pahoillasi, koska minä olin aivan humalassa. Se, jolle tapahtuu kunnia tutustua Knut Gyldenstjerman kanssa, ei suinkaan tahallansa loukkaa häntä".

"Hyvältä tuo kyllä kuuluu", sanoi Gyldenstjerna ystävällisesti nauraen, "mutta minä en sittekään voi

kärsiä sitä tahraa, jota kunniaani viskottiin. Eilen olin isäntänä, sentähden pysyin vaiti; tänä päivänä täytyy sinun satuloita hevoisesi ja ratsastaa kanssani puusepän majalle".

"Mitä siellä?" kysyi toinen. "Ethän tokaan käy hänen kanssaan voittosille?"

"Tahdon vaan nähdä, jaksaako hän notkistaa minua yhteen kuin kääntöpää-veitsen ja pistää minua taskuunsa", vastasi Knut Gyldenstjerna. "En voi malttaa mieltäni, ennenkuin se on ratkaistu; kaiken yötä olen sitä aprikoinut".

"Ensin juomme tilkkasen", sanoi Åbergin herra ja vei Knut Gyldenstjernan vieras-saliin; siellä koputti hän veitsenvarrella pöytää ja huusi kellari-pojalle: "Tuo liukkaasti kannullinen viiniä paraasta lekkeristä; olen piirtänyt renkulan siihen merkiksi". — Hän otti sitte kaapista kaksi hopeapikaria, pyyhki niitä nutullaan, kaasi viiniä ja sanoi: "Tämän pikarin juon pohjaan jalon Knut Pietarinpoika Gyldenstjernan muistoksi, toivoen, ettei hän pane joutavaa leikinlaskua pahaksi, vaan edelleenkin pysyy rakkaimpana ystävänäni, niinkuin ennen".

Gyldenstjerna tarttui toiseen pikariin, nousi seisolle ja sanoi: "Knut Gyldenstjerna on eläissään kadottanut niin monta ystävää, että hän on oppinut pitämään suuressa arvossa niitä, jotka vielä ovat jällellä". He panivat pikarinsa pöydälle, syleilivät ja suutelivat toisiaan.

"Nyt se asia on suora", sanoi Åbergin herra. "Tahdon vaan helpoittaa mieltäni ja vielä virkkaa sinulle yhden ainoan lauseen: Sinä et sittekään ole niin väkevä kuin puuseppä Torkel!"

"Piru sinun periköön!" huudahti Gyldenstjerna. "Hevoisen selkään ja lähde pois!" — He ratsastivat sitte Madumin soille. Puuseppä oli rakentanut majansa vähäiseen saareen, suon keskelle, Åbergin ja Thimin maitten väliin. Eräs joen haara juoksi kolmella puolella leveänä, syvänä kaivantona sen ympäri; neljännellä puolella oli kaita kankaan taipale ja sitä myöten kulki raja molempain herrain tilusten välitse. Kun Gyldenstjerna ja hänen ystävänsä saapuivat paikalle, istui Torkel oven edessä vastoja tehden. Hänen vieressään istui vanha harmaapä mies, lammasnahkaiseen turkkiin verhottuna, jalat heinäläjään pistettyinä. Päivä paistoi, Torkel lauloi. Vanhus oli sokea; hän istui edeltään hapuillen ja järjesti vastakset pojalleen.

Molemmat herrat ajoivat huoneen edustalle ja Gyldenstjerna sanoi: "Me tulemme kotiisi, Torkel, katsomaan mitä maatilkkua meiltä puistitkaan peltomaaksi. Tule näyttämään!" — Puuseppä jäi tuokioksi istumaan ja katseli herroja; häntä hämmästytti se kohteliaisuus, jota osoittivat hänelle.

"Tulen", vastasi hän sitte, "kunhan armolliset herrat vaan sallivat, että ensin autan isääni levolle, hän on sokea ja häntä yhä vilustaa".

"Kenen kanssa puhut?" tiedusteli vanhus.

"Täällä on Thimin ja Åbergin herrat", vastasi Torkel.

"Thimin armollista herraa sanotaan mahdottoman väkeväksi", ilmoitti sokea.

"Kiitetäänhän puuseppä Torkeliakin voimakkaaksi", sanoi Gyldenstjerna.

"Niin; tähän saakka hän ainakin ei ole tavannut vertaistaan", vastasi vanhus.

"Eihän siinä ole paljon syytä kerskailla", sanoi Torkel. "Tule pois sänkyyn!" Näin lausuen nosti hän ukon syliinsä ja kantoi hänet kuin lapsen ikään. Tuvassa riisui Torkel vaatteet isältään ja pani hänet makaamaan. Kun poika sovitteli peitteen vanhuksen päälle, nosti tämä päätään ja sopotti muutamia sanoja pojan korvaan.

"Pitääkö minun nyt maata?" jatkoi hän sitte kovasti puhettaan.

"Pitää niin kauan kuin minä lähden armollisten herrain kanssa".

"Älä unhota mitä sanoin!" virkahti ukko vielä.

"Muuta isäsi sänky tuvan keskelle, jotta aurinko paistaa siihen!" sanoi Gyldenstjerna. — Torkel tarttui sängyn päähän, sitä esille vetääksensä.

"Mitä vielä!" sanoi Gyldenstjerna. "Nosta sänky ylös ja kanna sitä, koska olet niin lopen väkevä".

Torkel koetteli, vaan laski sen jälleen alas, päätään pudistaen. "Se on varsin raskas minulle", vastasi hän.

"Minä tulen sitte auttamaan", sanoi Gyldenstjerna. Hän löi käsivartensa sängyn ympäri ja nosti sen lattialta. Ensikerralla täytyi hänen laskea se takaisin; suonet paisuivat hänen leveässä otsassaan;

toisella yrityksellä kohotti hän taas sängyn ja kantoi sen ilman näkyvää vaivaa lattian keskelle, päivän paisteeseen. "Etpäs kantamassa vedä vertoja", sanoi hän.

He läksivät ulos kankaalle; hevoiset jäivät talon seinänvieruun seisomaan. Torkel pisti jalkansa uusiin puukenkiin. Tiellä kysyi Gyldenstjerna mitä vanhus sopotti silloin, kun Torkel auttoi isänsä makaamaan.

"Se oli vaan vähän minusta", vastasi Torkel. "Sen enempää en voi ilmoittaa".

"Kuules sinä, puuseppä! nyt virkan minä sinulle erään asian", jatkoi Gyldenstjerna pakinaa. "Sinun väkevydestäsi jutellaan niin monta tarinaa, että olemme tulleet tänne todistuksia saamaan. Itsekin olen, luullakseni, voimakas. Tekisipä mieleni näkemään, kumpiko väkevämpi".

"Jos te, armollinen herra, säädyltänne olisitte minun vertaiseni, niin luulisin itseni väkevämmäksi", vastasi Torkel, "vaan nyt olette väkevydessä niinkuin muussakin minua etevämpi".

"Et sinä sillä pääse", virkkoi Gyldenstjerna. "Minä panen kultanuppisen keppini vetoa, että voitän sinua; jos sinä kuitenkin voitat, niin on keppi omasi".

"Mitä hän sitte panisi keppiäsi vastaamaan?" kysyi Åbergin herra.

"Uudet puukenkensä", vastasi Gyldenstjerna.

"Tahdonpa minäkin vielä lausua pari sanaa", pitkitti Åbergilainen välitystensä. "Jos sinä saat Knut Gyldenstjernan kultakepin voittomerkiksi, annan minä sinulle ilmaiseksi sen maatilkun, jota tahdot ottaa alastani".

"Ja jos minä voitän uudet puukenkäsi, niin annan ilmaiseksi sen saran, jota minun maastani toivoit saavasi", lisäsi Gyldenstjerna.

"Mitenpäs nyt voin suoriutua tuommoisesta sekasotkusta?" sanoi Torkel. "Jos toiselta puolelta katsoen voitän, niin kadotan toiselta. Minun pitää olla sekä etevin että sukkelin meistä ja viimeksi mainittu ehto on vielä vaikeampi kuin edellinen".

He kulkivat edemmäksi kangasta myöten. "Tuosta löysin hevoisen kengän", sanoi Gyldenstjerna, "voitkos oikaista sitä suoraksi? Se on ensimmäinen koetuksesi".

"Siinä joudun tappiolle", vastasi Torkel, turhaan koettaen suurentaa rautaa. Gyldenstjerna otti Torkelilta kengän, kouraisi sitä kumpaisellakin kädellään ja oikaisi kiverän raudan ihan suoraksi. "Käsivoimassa et vedä vertoja", sanoi hän.

Kun he olivat menneet joen yli, seisautui puuseppä kahden harmaan kiven eteen ja sanoi: "Minä en muistanut panna ovea lukkoon, porsas voi pujahtaa sisään ja tehdä pahaa. Jos armollinen herra nyt tahtoo ottaa tuon toisen kiven, koska minä otan tämän, niin lähdemme tämän vähäisen taipaleen takaisin ja panemme kivet oven eteen".

Gyldenstjerna tarttui toiseen kiveen, mutta Torkelin täytyi auttaa häntä sitä maasta irti tempaamaan. Herra myönsikin sitte, ettei hän koskaan ollut kantanut sen raskaampaa taakkaa. Puuseppä otti niinikään kivensä; se luikahti ensin maahan, mutta hän sai sen taas käsilleen; molemmat menivät takaisin majalle päin.

"Ompas pitkä matka kantaa", virkkoi Gyldenstjerna, "mutta ken ensin pudottaa kivensä, on menettänyt kaikki".

"Olkoon niinkuin sanotte", sanoi siihen Torkel, "lyhentäkäämmepäs tietä joen ylitse juoksemalla". Samassa juoksi hän pari askelta ja putkahti vastaiselle rannalle; hän pääsi ylitse, mutta pudotti kiven joen keskeen.

"Saas nähdä, jos minä hyppään paremmin", sanoi Gyldenstjerna. Hän hypähti, ei päässytäkään vastaiselle rannalle, vaan piti toki kiven sylissänsä. Silloin riisui puuseppä kenkensä jalastaan, pisti ne taskuihinsa ja läksi veteen kaalaamaan; hän nosti herran syliinsä ja kantoi hänen kivineen päivineen vedestä rannalle. Rantatormä oli jyrkkä. Torkelraukan täytyi sentähden astua vähän matkaa pitkin rantaa, ennenkuin hän tapasi sopivampaa paikkaa. Kantaessaan, kuiskasi hän herran korvaan:

"Armollinen herra! Kun soditte Ruotsissa, toitte kotiinne kiitosta ja kunniaa miehuudesta ja urhoollisuudesta; sitä kaikki kertoivat. Kun tulitte kuninkaan neuvostoon, istuivat muut teidän sanojanne kuunnellen; se kuului salmen yli tänne asti. Minkätähden siis väkisin koetatte voittaa niin vähäpätöistä miestä kuin minä olen? Jos tänä päivänä tulen tappiolle, ajaa voutinne minun pois enkä tiedä, mistä sitte pyytäisin elatusta itselleni sekä iäkkäälle isälleni. Heretkäämme siis voimiamme koettelemasta!"

Gyldenstjerna hymyili. Hän istui, kivi sylissä, Torkelin käsivarrella ja Åbergin herra seisoi toisella rannalla, katsellen, kuunnellen, mutta hän ei voinut kuulla mitä he sanoivat.

"Mitä isäsi kuiskutti sinulle, kun autoit häntä sänkyyn?" kysyi Gyldenstjerna.

"En tohdi virkkaa", vastasi Torkel.

"Mitä hän kuiskutti?" kysyi herra toisen kerran.

"Hän sanoi: kumarru, tuulen tullessa".

"Sentähden luultavasti et ollut jaksavinasi nostaa sänkyä?"

"Minä muistin hänen sanansa", vastasi Torkel.

"Sentähdenkös pudotit kivesi veteen?"

"Noudatin hänen neuvoansa; älkää siitä pahastuko! Teillä on valtaa, varaa, onnea, kaikki mikä ihmistä vaan satuttaa. Minulla on ainoastaan ne ruumiinvoimat, joilla pyydän elatusta. Enkö siis jo pääse kilpaamasta teidän kanssa?"

"Sinä olet sukkela kuin kettu", sanoi Gyldenstjerna. "Sinä osaat käyttää sanoja sekä voimia yhtä selvästi. — Minä teen mitä mahdan".

"Tällkertaa joutui Gyldenstjerna tappiolle", sanoi Åbergin herra, joka nyt oli kerinnyt sillan kautta joen yli.

"Armollisella herralla on toki vielä kivi sylissä, vaan minun luikahti veteen", sanoi puuseppä.

Kun Gyldenstjerna oli pannut kivensä tuvan oven eteen, sanoi hän: "Mitä koetusta nyt keksimme?"

"Minä olen jo väsyksissä enkä enää jaksaa", vastasi Torkel, rukoilevasti katsellen herroja.

"Oletkos väsyksissä" sanoi Gyldenstjerna; "minun täytynee siis lainata sinulle keppini tueksi".

"Kiitoksia!" sanoi Torkel. "Mutta herran jalat kastuivat kyllä pahasti joessa. Tahdotteko ottaa uudet puukenkäni lainaan?"

"Sillä tavalla olette molemmat voitolla", sanoi Åbergin herra.

"Eikö mitä!" vastasi Gyldenstjerna, "viekas puuseppä on sinänsä voittanut, sillä siitä alkaen, kuin hän kävelee, minun keppini kädessään, on Åbergin maatilkku hänen omanaan ja siitä saakka, kuin minä sain hänen puukenkänsä, täytyy minunkin antaa hänelle sarka Thimgårdin maata".

"Onko se varma tosi?" kysyi Torkel iloissaan.

"Huomenna voit tulla kotiini voudilta saamaan kirjallista todistusta", vastasi Gyldenstjerna; "vaan huoneesi on pikkuinen ja huono, tule joskus luokseni, niin keskustellaan, miten paremman saisit".

Torkel suuteli Gyldenstjernan kättä. Herrat nousivat sitte hevoisten selkään.

"Minä olin toki väkevin", sanoi Gyldenstjerna. "Eikö niin?"

"Niin kyllä", vastasi Torkel, silmät loistavat; "sitä tunnustamme me, minä sekä isäni, kaiken elinaikamme".

"Hevoisen kenkää et jaksanut oikaista".

"En, sitä en jaksanut, vaan herra unhottikin ottaa sen takaisin. Tässä se on".

Kun Gyldenstjerna otti kengän, oli Torkel kiertänyt sitä toisesta päästä toiseen asti niinkuin lankaa kerrataan. Sitte oli hän vääntänyt sen semmoiseen sykkyrään, ettei se ollenkaan enää näyttänyt kengältä. Gyldenstjerna katseli häntä kovin hämmästyneenä ja heitti raudan niin etäälle kuin jaksoi kankaalle. Molemmat herrat ratsastivat sitte tiehensä. Puuseppä seisoi ojan äyräällä, heidän jälkeensä katsoen.

II.

ALA-MITTAINEN.

Aalborgista lounaasen on suuri Restrup, vanha herraskartano keskiajalta, jonka päätyseinät ovat ristikko-rakennusta ja jonka ikkunain yläpuolella hirrenpäät ovat muodostetut monenlaisiksi kuviksi. Syvät, kivillä muuratut vallihaudat ympäröivät Restrupia etelässä ja lännessä; muilla puolilla oli ennen kaksi suurta metsikköä, joista toinen vielä kesällä on Aalborgin nuorison yleinen yhtymäpaikka, koska siinä pidetään tansseja ja se on myöskin rakas olopaikka kihlakunnan sala-kytille niitten metsävuohien ja muitten lukuisain otusten takia, jotka ennen muinoin tekivät tuon vanhan herraskartanon ympäristön yhdeksi Juutinmaan paraista jahtipaikoista.

Viimeksi mainittu seikka oli syynä siihen, että Restrupin herrasväki aina piti kytän, joka milloin metsästi, milloin kalasti miten vaan sattui ja joutohetkillään auttoi pehtoria, ilmoittaen kartanon lampuodeille, milloin heidän piti tulla kartanoon työhön.

Muutamia tapauksia sellaisen kytän perhe-elämästä aion tässä kertoa. Hänen nimensä oli Yrjö. Niinkauan kuin vaan muistettiin menneitä aikoja, olivat hänen esi-isänsä kaikki olleet kytinä Restrupissa ja sangen taitavina samassa toimessa, kuin tuo Tanskan urhoollinen kenraalikin, joka heitti viimeisen raskaan painon hyvän asian vaa'alle, nimittäin saukkojen pyytämisessä, joita jotenkin paljon liikkui myllyjoessa.

Kun Yrjö oli päässyt kytäksi, oli hänellä ensivuosina monta jupakkaa seudun sala-ampujien kanssa, jotka, hänen vanhan isänsä eläessä, olivat tottuneet liian rohkeiksi. Melkein joka ainoa yö, kun kuu vaan paistoi, kuului laukauksia metsästä tahi siitä vähäisestä viidakosta, joka kasvoi kartanon vasemmalla puolella. Seuraavana aamuna osoitti tavallisesti verinen jälki ruohossa tahi maahan tallattu laiho metsänrinteessä, että otus oli kaadettu. Yrjö piti sitä kunnian asiana estää tuota vapaata ja vallatonta metsästämistä. Hän nuuski yhäti ympäri metsää, ottikin usein noita kutsumattomia vieraita kiinni, peloitti toisia ja sai viimein aikoihin mitä toivoikin: rauhaa metsässä ja pelkoa varkaissa.

Sukkelin ja selvin kaikista salakytistä oli eräs pieni, halvannäköinen mies, jonka nimi oli Jussi Rörholm eli jokapäiväisessä puheessa Jussi Alamittainen. Viimemainittu liikanimi oli hänelle annettu, koska häntä pienuutensa tähden pidettiin kelvottomana sotamieheksi eli senaikuisen puheenparren mukaan ala-mittaisena.

Jussi asui kankaalla vähäisessä mökissä ja oli Yrjön isän aikana monta vuotta häiritsemättä harjoittanut sala-ampumista herraskartanon alueella. Häntä kiitettiin paraaksi kytäksi ei ainoastaan Restrupin tienoissa vaan myöskin läheisissä kaupungeissa, joissa häntä ei enää laskettu julkisiin ampujaisiin, koska hän joka kerta, kun hän vaan oli saapuvilla, ampui maahan useimmat palkinnot.

Yrjö oli ainoa, joka ei koskaan myöntänyt, että alamittainen oli taitava mies. Hän väijyikin Jussia suuremmalla innolla ja ankaruudella, kuin muita sala-ampujia.

Eräänä syksy-iltana onnistui hänen tavata Jussia juuri kun tämä, ammuttu metsäpukki selässä, hiipi metsänaitaa myöten kotiinpäin.

"Odota vähän, pikku alamittainen!" huusi Yrjö ja kiiruhti aidan yli hänen luokseen.

Jussi heitti pukin maahan, viritti pyssyn hanaa ja kääntyi Yrjöä kohti. Siitä uhkaavaisesta tempusta huolimatta, meni kytä pelotta häntä vastaan. Jussi malttoi mieltänsä, painoi hanan alas ja laski pyssyn maahan päin.

"Enkö vai yhä ole sanonut sinulle, pikkuraukka, että sinun pitää heretä ampumasta?" aloitteli Yrjö.

"Sitä olet sanonut", vastasi alamittainen huoaten. "Mutta muistatko sinä mitä lupasit minulle kun menneenä vuonna, Mikonpäivän aikana, puhuimme kahden kesken?"

"Ei, en muista", vastasi Yrjö. "Jos lupasin sinulle, että sinua kovasti kurittaisin, kun taas tapaisin sinua, pikku maamyyrä, niin olen nyt tullut lupaustani täyttämään".

"Ei suinkaan", virkkoi Jussi. "Kun tulin tytärtäsi, pikku Katria, kosimaan, niin sanoit, että pitäisit minua kelpomiehenä ja että saisin hempukan kohta, kun voisin näyttää sinulle kaksisataa hopeataalaria, jotta jaksaisin ostaa sen pienen talon tuolla myllyn lähellä".

"Totta kentiesi nyt puhut, alamittainen!" vastasi Yrjö, leppyneenä siitä nöyryydestä, jolla Jussi puhui, "vaikkapa olisitkin lopen pikkuinen kelpomieheksi, mitä sitte?"

"Niin! miten minä raukka jaksaisin hankkia niin paljon rahaa, koska olet näin kovaluontoinen, metsävouti".

"Mene sinä hiiteen!" huusi Yrjö vihastuneena. "Luuletkos, että antaisin sinun varastaa herrasväen otuksia sitä varten, että sinulle hankittaisiin naimavaroja? Älä huoli, alamittainen! Kentiesi erehdyn, vaan melkein luulen, että paitsi sinua löytyy muitakin sieviä miehiä maailmassa, vieläpä muutamiakin, jotka ovat melkein yhtä isot ja kauniit vartaloltaan kuin sinä, jotta pikku Katri hätätilassa voi saada kosijan ilman että hänen isänsä sentähden tarvitsee tulla konnaksi virassaan. Jos sinussa olisi rahtuakaan ymmärrystä, niin menisit ennemmin tuonne Sönderholmin puolelle; ne maat eivät kuulu Restrupiin; siellä voisit estämättäni ampua kuinka paljon vaan tahdot. Silloin tekisit vielä senkin hyödyn meille, että säikäyttäisit muutamia otuksia meidän alueellemme. Parasta olisi kuitenkin, jos tykkänään kääntyisit muuhun ammattiin kuin metsästämiseen, sinä siihen et ollenkaan kelpaa, Jussi parka! Typerät ne ihmiset ovatkin, jotka uskovat pyssyn semmoisen huitukan huostaan, vaikka niin helposti voit tulla siitä vioille. Annappas minun hiukan katsella kivääriäsi".

Jussi ojensi hänelle pyssyn, Yrjö otti kääntöpää-veitsensä taskusta ja ruuvasi veitsen hamaralla lukon tukista irti. "Kas niin, Jussi! Kahdeksaan päivään et saa tuhlata ruutia ja hauleja". Näin sanoen, pisti Yrjö hymyssäsuin lukon taskuunsa ja antoi pyssyn takaisin Jussille.

"Koska otit lukon, niin voit samalla viedä koko pyssynkin", virkkoi Jussi.

"Mitä lörpötystä se on?" vastasi Yrjö. "Enpä sitä tee; minä toivon, että hankit itsellesi uuden lukon, poikaseni! sillä ethän suinkaan vielä malta olla minua tavoittamatta täällä metsässä. — Hyvää yötä, pikkuiseni! Nuku makeasti! Katso vaan, että teetät oivallisen lukon pyssyysi. Paras olisi nallilukko, sillä näillä piilukoilla en tee paljon mitään. Siinä tapauksessa voit toivoa, että tulevalla kerralla pidän sekä pyssyn että lukon omanani".

Yrjö nauroi pilkallisesti näitä omia sanojaan. Jussi ei vastannut mitään.

"Mutta kuuleppas, pikku Jussi!" jatkoi kyttä, "auta minua vähäisen ja nosta tuo metsäkauris hartioilleni. En suinkaan sentähden pyydä apuasi, että se olisi lopen raskas; se on päin vastoin syntiä ja häpeää ampua niin vähäinen metsäkauris-raukka, vaan sääreni on vikaunut, jotten voi kumartua". Jussi totteli ääneti ja aikoi sitte lähteä, mutta kyttä kutsui hänet vielä kerran takaisin.

"Muista se, alamittainen, että annat viilata raon uuden hanan päähän, jota tietysti teetät, niin käytetyt nallit eivät tartu hanan uurteeseen. — Saanko myöskin viedä sinulta terveisiä sydänekävyllesi, pikku Katrille? Voithan toki toisinaan tulla häntä katsomaan".

"Kiitoksia siitä luvasta!" vastasi Jussi. "Nyt olet saattanut minua unhottamaan kaikki soimaukset, jotka tänä yönä olet lausunut. Jumalan haltuun, metsävouti!" Sillä tavalla he erosivat toisistaan.

Noin neljätoista päivää senperästä varustettiin Restrupissa suurta juhlaa. Sisäpiika ja muut palvelijat puuhasivat kyökissä ja kellarissa, ikkunoita kirkastettiin asumasuojissa ja lattioita pestiin. Vallihaudan ulkopuolelle tehtiin korkea kunniaportti, jota puutarhanhoitaja koristi kuusen oksilla ja lehvillä. Ylhäisiä vieraita odotettiin, se oli selvää, ja tällä kertaa ei ketään alhaisempaa kuin perintöprinssiä, joka oli ilmoittanut tulevansa jahtia koettamaan hevostartanon ympäristössä. Yrjö sai myöskin osansa yleisestä kiireestä. Hamasta aamusta kaalasi hän pitkin kankaita; kaukaa rahkasuolta kuului vähän väliä laukauksia. Teeri- ja peltopyyparkoja tuotiin suurina terttuina kyökkiin ja sittekin vaati rouva yhä enemmän.

"Kuule, Yrjöseni!" sanoi hän kerran, kun metsävouti istui murkinapöydässä palvelijain tuvassa. "Sinun täytyy hankkia meille otus. Kyökkiä sanoo pyytäneensä sinulta semmoisen jo kahdeksan päivää sitte eikä sitä vielä ole näkynyt".

Yrjö pani leipäpalan pöydälle, pyyhki sormia hirvennahkaisein housuihinsa ja virkahti:

"Rouva on hyvä ja antaa anteeksi, etten ole hankkinut tuota eläintä".

"Vaan minkätähden se on jäänyt hankkimatta?"

"Sentähden, ettei yhtäkään ollut saatavana", vastasi Yrjö vitkalleen.

"Se on mahdotonta. Sinä et viitsi pyytää. Minä olen vakuutettu, että jo puolipäiväiseksi saisimme sen kotiin, jos vaan lähettäisimme sanan tuonne myllyn taakse Jussi alamittaiselle".

Yrjö tuli tummanpunaiseksi, kuullessaan tuon muistutuksen, joka tuntui varsin loukkaavalta. "Pikku Jussi alamittainen?" kertoi hän äänellä, joka vävähti vihasta.

"Juuri hän!" vastasi rouva. "Olen kuullut juteltavan, että hän on paras pyssymies näissä tienoissa ja jos kohta pitää ottaa toinen kyttä tähän kartanoon, niin saapi hän varmaankin sen ammatin".

Rouva lausui nämät viimeiset sanat omituisella äänen koroituksella ja katsahti kyttään tavalla, joka selvästi ilmoitti, mitä hän tarkoitti.

"Pikkuinen Jussi alamittainen!" sopotti Yrjö taas, yhtä säikähtyneenä kuin masennettuna siitä ajatuksesta, että sellainen vähäpätöinen kilpailija voisi sysätä häntä syrjään.

"Aivan niin!" virkkoi rouva, joka huomasi keksineensä oikean keinon Yrjön virka-intoa kiihoittaakseen. "Taidathan tuntea häntä, koska se on Jussi, joka öillä ampuu otukset metsistämme eikä kukaan häntä estä".

Yrjö ei nyt enää voinut malttaa mieltänsä. Hän keikahti ylös penkiltä, hänen silmänsä säihkyivät ja hänen äänensä vapisi, kun hän lausui nämät sanat:

"Rouva torukoon minua mies-raukkaa niin paljon kuin tahdotte, sillä rouva saa käskeä ja minun täytyy siihen tyytyä, mutta älkää suinkaan sanoko, että niin viheliäinen olento, kuin Jussi alamittainen, saavuttaisi sitä kunniaa, että hän pääsisi tähän kartanoon herrasväen kytäksi minun jälkeeni; sitä en voi kärsiä. — Kun olen syönyt tuon pienen leipäpalan, joka jäi eteeni, lähdän paikalla takaisin metsään ja jos Jumala vaan on kasvattanut siihen sen verran elävää, että luoti siihen voi tarttua, niin tuon sen tähän kyökkiin. Se on tapahtuva tai annan oman henkeni".

"Niin, niin, Yrjörukka!" vastasi rouva hymyillen; "saas nähdä, että koetat mitä parasta vaan voit; kyllä se sitte onnistuu. Jos tuot minulle oivallisen, suuren saaliin viimeistensä huomispäivän lounaaksi, niin teen Martinaaton sinulle sangen iloiseksi. Jos et tuo, niin täytyy meidän lähettää sana tuonne myllyn taakse alamittaiselle".

Kun Yrjö vaelsi takaisin metsään, osoittivat hänen leveän otsansa syvät rypyt ja yhteenpuristetut huulet sitä häpeää, jota hän oli kärsinyt. Hän talutti nuoralla kartanonhoitajan lintukoira, sillä hänen omansa alkoi tulla sokeaksi. Alhaalla ryytimaan takana pani hän pyssyynsä vahvan latingin ja astui sitte vainoitten yli, kysyen jokaiselta työmieheltä, jota hän tapasi, oliko hän sinä päivänä nähnyt mitään metsänelävää. Aurinko paahtoi pahasti aamupuolella. Mäkien väliltä löysi koira jäljen eikä aikaakaan, niin näki Yrjö ketun luikkivan korkeitten pensasten väliin. Mutta sillä kertaa tavoitettiin parempaa saalista ja kettu pääsi rauhassa tiehensä. Yrjö kutsui koiran jäljeltä ja kääntyi toista suuntaa menemään. Puolipäivä tuli, ilta tuli. Onneton kyttä ei vielä ollut nähnyt mitään elävää ja kaiken päivää huoletti häntä lakkaamatta se ajatus, että pikku Jussi alamittainen, joka siihen asti oli hiljaisena kärsinyt hänen pilkkaa ja häväistystensä, veisi häneltä koko ammatin. Kaste laskeutui maalle; oli selkeä, kuunvaloinen ilta. Yrjö kääntyi takaisin metsään ja kätki itsensä pensaan taakse erään polun varrella, jota myöten metsän riista tavallisesti kulki, kun se metsästä pyrki lakealle. Puut heittivät tummat varjot hänen edessään olevalle leikatulle ruismaalle. Tarhapöllö huutaa vinkaisi ylhäällä pyökkipuussa, vaan muuten oli kaikki äänetöntä. Ammuttavia otuksia ei näkynyt.

Kyttä oli toivotonna. Kyyneleet läikkyivät hänen silmissään; hän kirosi kovaa kohtaloansa.

"Ei se toimita mitään, jos tässä olen peittosilla", kuiskasi hän viimein. "Pitää taas lähteä liikkeelle, toista suuntaa koettelemaan. Nälästynyt olen miesparka, kuin koira ikään; en ole aamusta saakka maistanut ruokamuruakaan paitsi tuota leipäpalaa murkinaksi, vaan ei sille nyt mahda mitään. Täytyy mennä pienelle suolle, sillä sinne ne helkkarin pedot illalla pujahtavat kosteaa ruohoa syömään".

Hän läksi taas vaeltamaan.

Kun hän oli kävellyt niittyjen yli, näki hän tulen loistavan kaukaa, kankaan takaa, Jussi alamittaisen mökistä. Yrjö seisautui; hän näytti tuumaavan jotakin.

"Mitäpä, jos menisin Alamittais-raukan luoksi", mietti hän, "ja pyytäisin häntä keralleni metsään! Kenties voisi hän sattumalta ampua elävän. Kotona on hän kyllä tähän aikaan, koska sieltä näkyy tulta".

Kun päätös oli tehty, viittasi hän koiralle, että se panisi maata ja hiipi sitte varovaisesti ikkunalle katsomaan oliko alamittainen kotona. Ikkunasta, joka oli peittämätönnä, näki hän alamittaisen istuvan tuvassa ja puhdistavan pyssyään.

"Voi tuota renttua!" sopotti Yrjö, "hän on taas pyssyynsä pelissä. Hän tuumii varmaankin uutta sala-ampumista täksi yöksi. Ja millaisen soman lukon hän on teettänyt! Ei, ei, perkele! En voi nöyristyä niin syvälle, että anoisin apua tuolta pieneltä kääpiöltä. Pitää vielä koetella onnea tuolla suolla. — Katso kuinka kääntelee pyssyään ja hymyilee, ikäänkuin hän aavistaisi hätääni ja tahtois pilkata minua. — En viitsi mennä sisään". Yrjö hiipi pois mökiltä hiljaa, kenenkään huomaamatta, niinkuin hän oli tullutkin,

viittasi koiralle, ja läksi liukkailla, pitkällä askeleilla suolle päin. Mutta hän ei sieltä tavannut sen enempää kuin muiltakaan paikoilta. Hirvet sekä metsävuohet olivat tykkönään kadonneet. Sitä vastoin löysi koira metsäsian, joka juoksenteli sinne tänne kuun valossa, katajanmarjoja etsien ja kiiruhti tien poikki muutaman askeleen päässä kytästä. Ampuma-into syttyi siitä viehättävästä näöstä. Yrjö pani pyssyn poskea vasten, mutta laski sen taas huoaten alas.

"Hitoille kaikkityyni!" sopotti hän, hampaita kiristellen. "Sika ja kettu juoksevat melkein suoraan lakkariini ja sittekin täytyy laskea heidät menemään; laukaus karkoittaisi kaikki muut otukset hiiteen, jos täällä muka löytyy yhtäkään".

Päivä alkoi jo valeta koillisesta, kun Yrjö läksi kotiin päin. Hän muisteli lupautansa rouvalle. Määrätty aika oli loppumaisillaan; miten lausuttu lupaus oli täytettävä?

Paluumatkalla sattui hän taas menemään alamittaisen mökin sivutse. Tuvassa oli pimeä.

"Mitäpä, jos suotta aikojani antaisin hänelle luvan ampua otuksen ja tarjoisin hänelle vähän rahaa palkinnoksi? Eihän minun tarvitse virkkaa hänelle nöyryyteni syytä".

Yrjö lähestyi taas ovea, taistellen ylpeyden viimeisen tähteen kanssa.

"Ei! Se konna voisi saada vihiä asian oikeasta laidasta ja sitte olisin hukassa. Mutta mihin minun, syntisparan, on ryhtyminen? Nyt löi kello neljä kaukana Freilevin kirkossa; parin tunnin kuluttua, tulee rouva kyökkiin ja kysyy saalistani. Jumala minua sitte armahtakoon! Niin on! Kyllä minä kuitenkin lähdän tuon pienen peukalopojan koppiin ja kehoitan häntä nousemaan sekä suoriutumaan metsästysretkelle. Siitä hän vissiinkin tulee iloiseksi. Kun hän saapi kuulla, että hänellä on lupa ampua otuksia, niin hän ei tiedä miten olla, kuinka käyttäidä ja kiittää minua tuhat kertaa. Jaa — oh! Tuleepa hänestä sittekin vävy minulle; anna hänen siis vähän lystäillä".

Näin tuumittuaan, astui Yrjö ikkunan edustalle ja koputti lasia. Alamittainen tuli sisäpuolella paitasillaan näkyviin ja kysyi kuka se oli. Kytän hoksattuaan, sytytti hän kynttilää ja avasi oven. Yrjö astui sisään.

"Noh, alamittainen!" puhui tämä sillaikaa kuin Jussi puki päällensä ja näyttihe niin suruttomalta kuin suinkin voi. "Vai sinä menit tänä yönä makaamaan?" — "Sen näet, Yrjö!" vastasi Jussi haukostellen.

"Maltappas, pikku veitikka! Hitto sinua uskokoon. Anna minun ensin tulla tuntemaan onko sänky lämmin; muuten kentiesi narraat minua. Tulin hiukan katsomaan jälkiäsi, koska arvelin, että ehkä taas olet saanut uuden lukon pysseyksi".

"Ei, metsävouti!" vastasi Jussi. "Minä olen sanonut Katrille, etten enää puutu ollenkaan ampumiseen, koska se nostaa riitaa minun ja sinun väliin".

"Hyvä! aivan viisaasti tehty, pikkuiseni! Kun näkyy ja tuntuu, ettei kelpaa johonkuhun ammattiin, niin on paras ruveta toiseen. Mihin muuten olet aikonut kääntyä?"

"Minä ostan itselleni pari tusinaa kintaita sekä muita villaisia tavaroita; sitte alan kuljeskella ympäri sukka-kauppiaana — jos se vaan elättäsi miehen".

"Luuletko myöskin, että voit pysyä päätöksessäsi?"

"Niinpä luulen".

"Minä en usko".

"Saadaan nähdä".

"Jos nyt antaisin sinulle luvan mennä ampumaan aamulla varhain, mitä siihen sanoisit?" kiitoksia!"

"Ei, kiitoksia".

"Jussi! sinä luulet, että suotta lasken leikkiä, mutta koska niin sievästi tämän yön pysyit kotona, vaikka arvattavasti olet kuullut kerrottavan, että elävään juoksu-aika alkaa ja että sarviniekkaja vilahtaa joka haaralta, niin saat palkinnoksi luvan mennä vähän tuonne metsään, pyssy muassa. En minä aina olekaan niin kovaluontoinen, kuin suotta olen olevinani".

Jussi katsoi hämmästyen ja tutkien Yrjöön. Tämä nyökkäsi ja sanoi:

"Mitä siihen vastaat, pikku ystäväni?"

"Parempi on mennä takaisin vuoteelle; moneen päivään en ole ollut oikein terve".

"Ole nyt vaiti! Jos olet kipeä, niin olemme yhtä hyvät molemmat. Kaikki jäseneni värisevät vilusta ja koska nyt, pikku Jussini, on parasta, että puhumme suun puhtaaksi, niin tulin tänne seuraavasta syystä. Armollinen rouva lähetti eilen illalla sanan, että hänelle aamuksi piti hankkia metsä-kauris, vaan minä nyt en jaksa tallustaa metsään".

"Enkä minä", vastasi Jussi, jolle asian oikea laita vähittäin selveni.

"Onneasi pitää sinun kuitenkin koettaa, pikku vävyini!"

"Eikö mitä, metsävouti!" vastasi Jussi, viekkaasti hymyillen, "eihän minulla ole hanaakaan pyssyssäni sen perästä kuin ryöstit viimeisen minulta"

"Nyt taidat siis ihastua kovastikin, kun sanon sinulle, että saat lainata minun pyssyni".

"Ei, en minä osaa ampuu muilla, kuin omallani".

"Noh! voinhan lähettää sinulle hanasi kohta, kun tulen kotiin".

"Minulla ei ole luotia, eikä ruutia", vastusteli Jussi.

"Tässä on ruutisarveni ja haulikukkaroni, tuossa on kaksitoista hyvää luotia ja useampaa laukausta et suinkaan taida laskea metsään, yhtä otusta tavoittaessasi".

"Mutta ei minua sittekään haluttaisi".

"Minä annan sinulle puolen riksiä, jos tuot minulle kauriin".

"Se on varsin vähän".

Yrjön kärsivällisyys ei kestänyt niin monta kieltoa. Suonet paisuivat hänen otsassaan; hän löi nyrkkinsä pöytään ja kiljasi: "Mitä sanot! pilkkaatko minua?" Samassa sieppasi hän kissannahkaisen lakkinsa päästä ja viskasi sen Jussia kohti. Hän ei kuitenkaan osannut. Alamittainen ei huolinut siitä vihan osoituksesta. Hän vastasi hiljaisesti.

"Herra Jumala, metsävouti! Kuinka niin vähästä suutut? Minä en tänä yönä huoli metsästyksestä. Anna minun olla rauhassa. Äsken vihastuit, koska tahdoin ampuu metsäpukin; nyt suutut, kun en tahdo ampuu. Mitä kummaa minun pitää tehdä, sinua tyydyttääkseni?"

Yrjö huomasi kiivastuneensa liian rutosti. Vieno päivänvalo, joka vähittäin alkoi tunkea pienien, auringon paahtamain ruutujen lävitse, muistutti hänelle myöskin, että häntä odotettiin herraskartanossa. Hänen täytyi siis nöyrystyä vieläkin alemmaksi. Sentähden muuttui äkisti hänen tuima katsantonsa luonnottoman ystävälliseksi ja herttaiseksi myhäilyksi; hän meni alamittaisen luoksi ja pani kätensä hänen olalleen.

"Noh, noh, pikku vävyini! älä pane pahaksi; tiedäthän, että suon sinulle hyvää, vaikka toisinaan hiukan närkästyn. Jos lounaaksi voit hankkia minulle kauriin, niin saat kaksi riksiä. Mitä siihen vastaat?"

"Sn sitä voi luvata", vastasi Jussi.

"Vai et voi!" kiljasi Yrjö, lattiaa jalalla tömistäen; hän unohti taas teko-nöyryyttänsä ja töytäsi Jussia vasten. "Herra Jumalan poika! Paljonko sitte tahdot?"

"Suoraan sanoen", vastasi pieni mies hiljaisena ja hymyillen, "minä tahdon sata riksiä".

"Mitä! oletko hullu?"

"Ei, enpä ole. Eikä sinun tarvitse maksaa niitä järkiään, metsävouti; minä olen tyytyväinen, jos saan pikkuisen Katrin pantiksi rahoista".

"Vai siihen tyydyt? Hyvähän tuokin!" vastasi Yrjö vimmastuneena.

"Ja sitte saat minulta sekä Katrilta siunauksen", sanoi Jussi, hänen käteensä tarttuen, "ja kun tulet vanhaksi, niin teemme me molemmat työtä sinun edestäsi ja hankimme sinulle hyvät vaatteet, jottet kärsi mitään hätää; voithan suostua siihen kauppaan".

"Kyllä sinä taidat tehdä työtä edestäni", sanoi Yrjö, joka kuitenkin vasten tahtoansa tunsu itsensä mieltävän tuohon tuumaan. "Minä saan vainua ruudista. Sinä pyrit ammattiini, tahdot tulla kartanon kytäksi. Eikö niin; sillä tavoinhan tahdot tehdä työtä?"

"Ei suinkaan, Yrjö! älä luule niin pahaa minusta. Jos jolloinkulloin tulen kytäksi, joksi kyllä hartaasti pyrin, niin tahdon ensin, että Katri puhuu hyvästi edestäni, jotta pääsen sinun oppilaaksesi ja annat minulle vähän neuvoa tuohon taitoon, niin että sitte voin auttaa sinua, kun tulet vanhaksi ja vähäväkiseksi".

"Niin, niin, alamittainen!" vastasi Yrjö ja pyyhki silmiänsä käden yläpuolella, sillä Jussin sanat olivat hänen mieltänsä liikuttaneet, "minä luulen, että oikein puhut tosissasi, mutta ampumataito ei ole niitä helpoimpia, vaikka niin arvelet, pikku poikaseni. Minä epäilen, taipuneeko kätesi ollenkaan siihen taitoon; sinun täytyy ainakin harjoitella sitä kauan, hyvin kauan ja ottaa tarkka vaari opetuksestani, jos todellakin tahdot päästä kunnon kytäksi. Minä suostun kuitenkin kauppaan, koska niin kauniisti ja nöyrästi rukoilet sitä. — Sinä saat Katrin Jumalan nimeen. Mutta laita nyt, että joudut vaatteisiin ja valmiiksi. Muuten voit olla vakuutettu, että sinua autan! Sinun pitää lähteä tuossa paikassa. Kauris pitää olla pyydetty lounaaksi, vaikka sitä leikkaisin kylkiluistasi. Tuossa saat kaksipiippuisen putkeni; kumpainenkin piippu on vahvassa latingissa. Saas nähdä, jos varovaisesti käytät sitä".

"Ei suinkaan!" vastasi Jussi "Jos minun välttämättömästi täytyy mennä metsästämään, niin pidän omaa pyssyäni parasna ja tässä se on".

Niin sanoen, meni Jussi nurkkaan, sängyn taakse ja otti pyssyn esiin. "Minä olen saanut uuden hanan tehdyksi lukkooni, vaan tällä kertaa et suinkaan ruuvaa sitä irti; vai kuinka, metsävouti?"

"Jussi, Jussi! Minä suon sinulle terveyttä ja pitkää ikää. Pyssy tänne! Minä lataan sitä, jottei tarvitse pelätä, että sinulle sattuisi joku vahinko ja katso tarkkaan miten sitä kannat; älä koskaan käydessäsi viritä hanaa täydellisesti ja pidä piippu ylöspäin, kun putkahdat ojien ylitse. Kuulet sinä? — Missä on leipäkannikka? Niin leikkaan sinulle kasan; sen voit pitää: jos muka matkalla tulisi nälkä. Kas niin! ja jos et nyt tuo minulle kaikkein paraan kauriin, ku löytyy Restrupin maalla, niin kierrän pääsi irti, ikäänkuin tuonaan ruuvasin hanan pyssystäsi".

Sillaikaa kuin Yrjö lausui nämät varoitukset, oli Jussi varustanut itseänsä lähtöön. Hän kaappasi pyssyn kainaloonsa ja puristi kytän kättä.

"Kaikkein paras kauris", kertoi Yrjö vielä. "Kuulet sinä, Jussi rumpupalikka?"

"Kyllä, minä teen parastani", lupasi Jussi, "ja Jumalan avulla uskon, että kaikki hyvin onnistuu. — Se onnistuu varmaankin, metsävouti-rukka!" lisäsi hän luottavaisesti; "tänä päivänä teen työtä Katrin tähden ja silloin on onni myötä. Jumala siunatkoon sinua hempukkas edestä!"

"Kuules! Malta vähän!" sanoi Yrjö. "Eikö sinulla saatavilla ole pieni liitupala, niin kirjoittaisimme oven ulkopuoleen, että olet lähtenyt pois".

"Miksi niin?" kysyi Jussi hämmästyneenä.

"Noh! sitä varten, ettei kukaan sillaikaa odottaisi turhaan. Ei koskaan voi tietää kuka sattuu tulemaan".

Alamittainen toi liitupalasen. Ovi suljettiin; sitte kirjoitti Yrjö suurilla puustavilla oven ulkopuoleen:

"Jussi on mennyt Vorbassen markkinoille".

Jussi ei voinut käsittää tuon varovaisuuden syytä, vaan antoi Yrjön tehdä mitä tahtoi, sanoi jäähyväiset ja läksi. Kytä jäi vähäksi ajaksi seisomaan ja katsoi Jussin jälkeen; sitte hykersi hän hyvillään käsiään, naurahti ja sopotti:

"Kas niin, pikku rouvaseni! Lähetä vaan sana Jussi alamittaiselle! Enpä luule, että se toimittaisi mitään".

Jussi läksi ihan toiselle kulmalle kuin Yrjö oli vaeltanut. Hän meni länteenpäin kankaalle ja tiesi niin hyvästi kaikki ne paikat, joissa otukset tavallisesti oleskelivat, ettei hän menettänyt aikaa tyhjiin rahkasuon katselemiseen. Sillaikaa oli hämärä valennut päiväksi. Hieno siniharmaa savu alkoi sieltä täältä nousta hajallansa olevain talonpojantalojen piipuista. Erään talon pihalla näki Jussi miehen ja vaimon pellavaita loukuttavan.

"Hyvä päivä ja Jumal'auta!" sanoi hän. "Oletteko tänä aamuna nähneet yhtäkään kelpo-otusta, koska ulkona olette työtä tehneet?"

"Nähtiin", vastasi mies, "vähän aikaa sitte näimme Anni ja minä hirven juoksevan pitkin naapurin aitavierua. Jäljet näkyvät kyllä kasteessa, sillä se meni hyvin hitaasti".

"Sinun ei pitäisi olla niin rohkea, Jussi alamittainen!" sanoi vaimo.

"Varmaankin vielä joudut pahaan pulaan, kun Yrjö kyttä sinua tapaa".

"Tänä päivänä hän ei tee minulle mitään, Anni rukka! Hänen suostumuksellaan nyt kävelen".

"Vai niin", virkkoi mies. "Tahtotko maistaa vähän kahvia, Jussi? Sillä muija tarjoo tänään, koska olemme olleet näin aikaisin työssä".

"Ei, kiitoksia vaan! Aika on täpärällä. Jumalan haltuun!"

Jussi vaelsi alas tattarimaalle päin, löysi hirven jäljet ja kadotti ne taas, kanervikolle tultuaan; hyvään onneensa luottaen, meni hän kuitenkin mielihyvillään eteenpäin. Aurinko nousi Restrupin metsän takaa näkyviin, sumu kohosi alavilta sammalsoilta, kiuru nousi yksinään ylös ilmaan, liirutteli pari kertaa ja vaikeni kohta taas; ainoasti suokuikan surullinen hujellus häiritsi yleistä hiljaisuutta. Jussi seisautui äkisti ja huudahti.

Hänen edessään mutkisti polku kahden mäen välitse; sitä myöten lähestyi nuori talonpoikaistyttö, maitopytty päänsä päällä, harmaata villasukkaa neuloen ja vanhaa kansanlaulua hyräillen. Hänen vaatteensa olivat seudun tavallista vaateenpartta, silmänsä olivat suuret, mustat ja viekkaat; iho oli valkea ja suu pieni, ruusunpunainen.

"Pikku Katri!" huudahti Jussi ja antoi nuorelle neidolle kättä. "Mistä sinä tulet näin varhain?"

"Onko tää nyt sinusta varaista?" sanoi Katri. "Käypihän kello jo yhdeksättä. — Minä tulen pappilasta. Sieltä lainasin meille pytyllisen maitoa, koska lehmämme on mennyt mahoksi. Vaan mitä sinä, Jussi, tänään aiot tehdä? — Herra Jumala! Jos isäni nyt sattuu sinun näkemään, niin nousee taas teidän välille riitaa ja vihaa".

"Ole huoletta!" vastasi Jussi iloissaan, "sano vaan hänelle, että minua tapasit; minä luulen, että hän sitte sanoo: kiitoksia, pikku Katri! Hänen käskystänsä minä nyt marssin täällä. Tää päivä on onnen päivä ja sentähden toi Jumala sinunkin tänne tieleni. Hän tiesi kyllä, että tulisin iloiseksi, kasvojasi nähtyäni".

Jussi kertoi sitte mitä kotona, hänen majassaan, oli tapahtunut. Katrille tuli siitä hyvä mieli; hän tarttui Jussin käteen ja rutisti sitä molempain kämmentensä väliin.

"Mihin nyt matkasi?" kysyi tyttö.

"Pyrin vähän etäämmälle länteenpäin. Herra tuolla toisella puolella on vanha ja antaa eläinten olla rauhassa, koska hän ei jaksa niitä ampua ja sentähden saan sieltä vissiin jonkun sarviniekkan".

"Kavata kuitenkin, Jussi! Sillä siellä on väkeä metsästävässä".

"Eikö mitä!"

"Vastikään tuli vieras kyttä vastaan".

"Kuka se oli?"

"Niin, kuinka minä sitä tietäisin. Hän näytti korkealta herralta ja oli niin ystävällinen, Jussini! Kun tultiin vastakkaa, sanoi hän: 'hyvää huomenta, kaunis, pikku tyttö! Ah, malta vähän!' — 'Minulla ei ole aikaa', vastasin minä; 'täytyy mennä kotiin'. — 'Jos menet kotiin, niin vie terveisiä kullallesi', sanoi hän ja sitä ollen nyt tehnyt. Hyvästi, Jussi! Saas nähdä, jos pidät varasi tuolla herran alueella".

"Jää hyvästi, pikku Katrini!" sanoi Jussi. "Muistele minua; Jos Jumala niin tahtoo, tulen kohta kotiisi ja silloin tuon hirven lahjaksi morsiamelleni".

He erosivat. Katri meni, taakseen katsomatta. Jussi jäi seisomaan.

"Katso toki yksi ainoa kerta tännepäin, Katri!" huusi Jussi, kun impi oli astunut vähän matkaa. "Tässä minä seison ja nyökkään sinulle".

"Minun on niin vaikea kääntyä, pytty pääni päällä", vastasi Katri. Samassa käänsi hän kuitenkin aivan helposti tyttömäiset, hymyilevät kasvot rakastajaansa päin, viittasi hänelle kädellä tervehdykseksi ja läksi.

Jussi meni edelleen polkua myöten sitä suurta alavaa suota kohti, jolle hän alusta alkaen oli päättänyt lähteä. Ihan suon reunalta keikahti hirvi ylös, juoksi sitte pari askelta, käännähti kerran ja jatkoi sitte tasaisella ravaamisella karkuaan kaislikkoon, joka kasvoi suon äyräillä. Kun Jussi huomasi hirven, kyykistyi hän maahan ja ryömi sitte polvillaan, käsillään suota lähemmäksi, yhä vaan piillen jotenkin syvässä vedettömässä ojassa, joka oli rajana Restrupin ja naapuri-kartanon maitten välillä. Hän aikoi

juuri pujahtaa ojan toiselle töyräälle, kun hän äkkiä hoksasi ruohonkarvaisen lakin, hopeanauha ympäri, liikkuvan vastaisella puolella. Kohta tuli pääkin näkyviin; herra kohotti vartalooan ja viittasi kädellä Jussille, että oltaisiin varovaisina. Jussi nyökkäsi vastaukseksi.

Herra osoitti sormellansa eräasen kohtaan päin, jossa kaislain välissä huomattiin hiljaista liikettä.

Jussi nyökkäsi taas ja ojensi kolme sormea ylös ojasta. Vieras osoitti neljä. Jussi pudisti päätänsä vastaukseksi.

Tämän äänettömän keskustelun viimeiset viittaukset olivat ilmoittavinaan hirven ikää, jota määrätään sarvien päistä eli huipuista. Jussi oli nähnyt kolme haarukkaa, vieras neljä. Molemmat kytät jatkoivat sitte käyntiänsä, toinen toisella, toinen toisella puolella ojaa, kunnes Jussi tuli siihen kohtaan, missä polku kulki ojan poikki. Siinä lähestyi hän vierasta.

"Kantaako pyssysi kuinka kauas?" kysyi herra.

"Oikein etäälle se viskaa", vastasi Jussi.

"Sen tekee minunkin".

"Kuka meistä ensin ampuu?"

"Sinä taidat tahtoa?"

"En ikään", vastasi Jussi, joka yhä muisti, että hän oli vieraalla alueella. "Ei se käy laatuun. Ampukaa te ensin ja jos te ammutte ohitse, niin minä sitte koetan parasta taitoani".

Molemmat pyssymiehet jatkoivat, tämän liiton tehtyään, hiljaa ja sangen varovaisesti rynnistämistään suolle päin. He näkivät kohta selvästi hirven pään liikkuvan kaislain välissä. Suolintu lensi äkisti ylös Jussin edestä. Se rapsuttava ääni, joka kuului linnun ylöslehahtaissa, pelästytti hirveä; se nosti päätään ja hypähti syrjään. Silloin saivat kytät paremmin nähdä sitä.

"Ampukaa!" kuiskasi Jussi innoissaan. "Ampukaa ja hyvästi!"

Näin sanottuaan, alkoi hän matkia emähirven tärrittävää ääntä. Hirvi pettyi siitä tempusta; se seisahtui, nosti päätään ja tuijotti ojalle päin, missä Jussi oli piilossa. Vieraan tähtääminen ja laukaus tapahtuivat samalla hetkellä. Hirvi keikkui korkealle kaislain yli, tunkeutui niitten välitse ja riensi ravakkaa vauhtia kankaallepäin. Silloin nousi Jussi ja ampui. Hirvi hypähti vielä pari kertaa; se pysähtyi sitte, hoippui ja kaatui maahan.

"Kas niin!" huusi alamittainen ilosta loistavin silmin ja heitti pyssyn olalleen. "Nyt olemme ansainneet palkinnon".

Kun tulivat sille paikalle, missä hirvi oli pitkällään, oli se jo kuollut.

"Kuka sen tappoi?" kysyi vieras.

Jussi lankesi polvillensa ja alkoi tarkasti tutkia kaikki kohdat, missä veripilkut osoittivat, että haulit ja luodit olivat sattuneet. Kun alamittainen monta kertaa oli tarkastellut uudestaan, nosti hän päätään ja virkahti, alakuloiselta, pettyneeltä näyttäen:

"Hirvi on teidän".

"Mistäs sen tiedät?"

"Sen näen siitä, että minun kolme luotia on tässä likellä toisiaan hirven kulkussa, teidän latinkinne on sitä vastoin osunut päähän ja, minun ymmärtääkseni, olitte te ladanneet järeillä kuulilla".

"Niin teinkin", vastasi vieras.

"Älkää sitte närkästykö, jos otan lakkini päästä ja kutsun teitä tämän naapurikunnan paraaksi kytäksi — Hitto! Kuinka korkeasukuiselta te näytätte, valkeat hanskat kädessä ja läikkyvät saappaat jalassa! Tuskin luulinkaan, että kuulalla osaisitte noin etäältä".

"NO, olenhan minä jo vähän tottunut ampumaan", vastasi vieras, "mutta haukatkaamme nyt murkina-palasen tämän urotyön jälestä; tuntuu kuin olisi vähän nälkää. Onko sinulla ruokaa?"

"Ono! vaikka sangen vähän: voitleipä ja hapan juustopala. Jos suvaitsette, niin olkaa niin hyvä! Minä laitan sillaikaa hirven valmiiksi teille".

Jussi otti mytyn takkinsa taskusta, päästi voitleivän sinijuovikkaasta kääritystä kaulavaatteesta ja

antoi sen vieraalle. Sitte otti hän veitsensä ja kävi hirveen käsin.

"Meidän pitäisi toki tietää toinen toisensa nimet, jos ei muuta, koska kerran olemme tulleet jahtikummeiksi", virkkoi vieras, metsästäjän tavallisella hulviudella syöden alamittaisen murkinaa. "Mikä nimesi, ystäväni?"

"Nimeni on Jussi alamittainen".

"Sepäs vasta hupaisa nimi!"

"Onhan tuo", vastasi Jussi. "Se onkin vaan liikanimi, jonka ihmiset ovat antaneet minulle, koska olin varsin pieni, kun minua mittasivat sotamieheksi. Nyt olen jo tottunut siihen ja annan sen olla. Parempi on ainakin, että kutsuvat minua Jussi alamittaiseksi, kuin Jussi sukkaneulaksi, joksi minua ennen sanottiin, koska olin niin hoikka. Luulenpa, että ihminen voi olla yhtä hyvä sentähden, vaikka hän onkin vähän hoikka varreltaan ja täytyyhän tyytyä siihen mittaan, jonka Herra on suonut ruumiillemme; se on minun uskoni".

"Se onkin hyvä usko se", virkkoi vieras nauraen. "Mutta mitä ammattia sinulla on?"

"Malttakaa hiukan!" vastasi Jussi, veistänsä kanervilla pyyhkiessään. "Nyt minä rupean koulumestariksi ja teidän pitää vastata. Mikä mies te olette, koska näin tulette tänne Restrupiin aamukastetta kanervilta nuolemaan?"

"Minä olen tuolta etelästä", vastasi herra, "ja ampuminen on ammattini".

"Siitä olen jo nähnyt varman todistuksen. Mutta kenen joukkoa te olette?"

"Minä olen sen vieraan herrasväen kytä, joka on tuossa naapurikartanossa käymässä".

"Te olette siis jo päässeet parempaan tilaan, kuin minä", sanoi Jussi, "sillä minä en ole muuta, kuin vähäpätöinen sala-ampuja, joka hiipii ympäri, vähän riistaa etsien omaksi tarpeekseen ja pyytää killingin kukkaroon sillä, mitä hän ampuu. Tänä päivänä on kuitenkin säätyni parempi kuin onneni, sillä Restrupin kytä antoi minulle luvan metsästää. Vaan silloin juuri sattui, että te tulitte tielleni. — Kas niin! Nyt on saaliinne valmis ja koivetkin yhteen sidotut; saanko nostaa sen teidän selkäänne?"

Kytä nousi, Jussi nosti eläimen hänen selkäänsä ja he menivät sitte yhdessä Restrupin maille päin.

"Minun pitäisi panna uusi latinki pyssyyn", sanoi Jussi. "Kentiesi vielä tapaamme jotakin".

"Se on mahdollista. Olen kuullut, että teillä näissä tienoissa on paljon ammuttavia eläviä".

"Niitä on kyllä", vastasi Jussi, "mutta ei semmoiselle raukalle, kuin minä olen, siitä tule suurta hyötyä. Jos kerran ammun pikkuisen otuksen ja kytä tuolla ainoastaan haistelee vähän savua, hiipii hän paikalla jälestäni, ryöstää mitä olen ampunut ja viskaa törkeitä haukkumisia kiitokseksi; hyvä, jos pääsen silläkään hinnalla!"

"Mutta minä en käsitä miksi sinä annat hänen ryöstää mitä itse olet ampunut".

"Ette vai käsitä?" vastasi Jussi, erinomaisen viekkaalta näyttäen. "Noh! Herraskartanon väellä on omituinen tapa, jolla kohtelevat alhaista kansaa, jotta heitä täytyy totella".

"Millainen se tapa on?"

"Kohtsillään saatte sen nähdä", vastasi Jussi, vakaamielisenä olevinaan. "Malttakaa vaan hiukan! Mitä tuolla alhaalla seisoo? — Näettekö tuon vaajan ojan reunalla. Se on rajapyykki ja me olemme siis Restrupin maalla".

"Noh! mitä sitte —?"

"Niin! Mitä hiton elävää sinä kannat tuossa säkissäsi, ukkoparka? Sinä olet vissiinkin harjoittanut sala-ampumista meidän alueella, eikö niin?"

"Sala-ampumista!" kertoi vieras ja katseli hämmästyen Jussia. "Oletko hullu?"

"Ei, en ole hullu, vaan minä olen kytä tuossa toisessa hovissa; anna siis tänne saaliisi! — Jos tahtoisin tehdä oikeutta myöten, niin ottaisin sinulta pyssynkin ja lähettäisin sinun aina Aalborgin kihlakunnan voudille saakka".

"Mutta alamittainen! Hourailenko?" virkahti vieras yhä kovemmin kummastuen. "Luuletko todellakin, että antaisin viedä itseäni Aalborgiin?"

"Ei, en suinkaan sitä luule, sala-ampuja? Vaan sentähden aionkin käyttää väkivaltaa. Minä kutsun vaan avuksi — yhden, kaksi, kymmenen talonpoikaa; — jokainen auttaa minua ja sitte rattaille, joissa on vähän olkia; kädet ja jalat sidotaan — koko toimitus on tehty, yhdessä silmänräpäyksessä".

Jussi taukosi hengähtääksensä niin ankaran sanavirran jälkeen. Hänen äskettäin niin kova ja vihainen katsanto muuttui sitte äkisti; hän hymyili leppeästi, suopeasti ja sanoi:

"Kas se oli yksi keino, jota kyttä käyttää. En tiedä, onko toinen temppu yhtä varma".

Sen sanottuaan, laski alamittainen pyssynsä maahan, tempasi herran käden kämmeniensä väliin ja virkkoi ystävällisellä, rukoilevalla äänellä:

"Rakas herra kyttä! Te olette etevämpi minua sekä taidon että säädyn puolesta; sen olen kyllä huomannut. Minä olen köyhä mies, jolla ei ole mitään muuta, kuin se pikku impi, jota äsken kehoititte sanomaan terveisiä hänen kullalleen. Tänä päivänä on hänen isänsä suostunut liittoomme sillä ehdolla, että toisin hänelle hirven lounaaksi kotiin. Mutta kello soipi tuolla tornissa ja minä en vielä ole löytänyt muuta eläintä kuin sen, jonka te ammutte. — Jos tahtoisitte antaa sen minulle, niin tekisitte kaksi nuorta ihmistä aivan onnellisiksi. Paraassa ilossamme muistelisimme sitte teitä ja rukoilisimme Jumalalta, että hän suopi teille hyvää, missä ikänä te vaellatte".

Jussi oli melkein langennut polvilleen vieraan eteen; hän loi selkeät läikkyvät silmänsä ylös herraan ja jatkoi miltei kuiskaten:

"Semmoisen pienen hirven voitte saada joka päivä, koska niin hyvästi ammutte, vaan jos minä en tuo yhtäkään otusta lounaaksi kotiin, on koko iloni tässä maailmassa ollut ja mennyt. Älkää siis kovasti kohdelko minua. Pikku Katri kertoi, että olette niin ystävällinen ja hyväluontoinen. Herra Jumala suokoon, että hänen ennustuksensa olisi todenperäinen!"

Vieras oli liikutettu; hän heitti pyssyn olalleen ja sanoi, syrjään kääntyen:

"Jussi, ota hirvi ja mene!"

"Älkäähän niin menkö!" huusi Jussi iloissaan ja kyyneleet juoksivat hänen päivettyneitä poskia myöten. "Ensin pari sanaa jäähyväisiksi ja sitte kiitoksia meidän molempain puolesta. Jumala siunatkoon teitä, herra kyttä! Me luultavasti emme koskaan enää näe toisiamme tässä maailmassa ja te unhotatte kohta sekä minua että Katriani, vaan siitä voitte olla vakuutettu, että teitä muistelemme niin kanan kuin elämme".

Niin sanoen tarttui alamittainen uudestaan vieraan käteen ja likisti sitä monta kertaa huuliansa vasten. Sitte väänsi hän hirven olalleen, otti pyssyn kainaloon ja meni takaisin herraskartanolle.

Vähän matkaa astuttuansa, kääntyi hän ympäri, pani käden torveksi suun eteen ja huusi:

"Hyvästi ja kiitoksia, kyttä!"

Tätä tervehdystä kertoi hän monta kertaa vielä silloinkin, kun vieras jo oli kadonnut suon taakse, mihin hirvi oli kaatunut.

Se oli toinen tapa, jolla Jussi arveli saalista saavansa.

Seuraavana päivänä oli juhla Restrupissa. Kirkonkellot soivat ja koulumestari saapui kartanolle, mustaan takkiin puettuna ja koko seudun somasti vaatetettu nuorisoseurasi hänen jälessään; he pitivät kädessä painettuja lauluja. Kunniaportin kumpaisellakin puolella seisoivat pitkä rivi ympäristön talonpoikia. Etummaisena näkyi Yrjö ruohonkarvaisessa frakissaan; hänen nappinsa olivat kyttien muodin mukaiset ja pieni hopeinen ruutisarvi riippui vaaleanpunaisella nauhalla napinreiästä. Hänen vieressään seisoivat alamittainen ja piti Katria kädessä, molemmat hymyilivät, näyttivät onnellisilta ja olivat paraissa juhla-vaatteissaan, niinkuin kaikki muutkin.

Kaikkea tätä komeutta valaisi syysaurinko selkeästä, pilvettömästä taivaasta; se kirkasti paisteellaan niitä moninaisia ja heleitä värienvivahduksia, joita näkyi pyökkipuitten ja jalavain punankeltaisilla lehvilla kartanon vasemmalla puolella.

Ihmisjoukosta kuului äkkiä jupina. "Hän tulee tuolta" kuiskattiin joka kulmalta ja yleinen huomio kääntyi yhdelle tien kohdalle.

Perintöprinssi ratsasti pienellä ruskealla hevoisella ja hänen ympärillään ajoi ylpeitä herroja, jotka kaikki lähestyivät kartanoa.

Koulumestarin laulanto onnistui hyvästi, sen tunnettua nuottia kertoivat kaikki läsnäolevaiset. Juuri kun viimeiset hurraahuudot, joilla tuo tervehtäminen päättyi, olivat vaienneet, onnistui alamittaisen niin

voimakkaasti tunkea koukistetut käsivartensa edessä seisovain väliin, että Katri ja hän saivat tilaa ensimmäisessä rivissä, mistä hyvästi voivat katsella korkeaa vierasta.

Perintöprinssi, josta sitte tuli kuningas, joka rakasti kansaa hellemmmin kuin kaikki muut Tanskan kuninkaas, oli astunut alas hevoisen selästä, kun laulu alkoi. Hän meni sitte avopäin rivien välitse ja tervehti kummallekin puolelle. Kun hän lähestyi Jussi alamittaista, huudahti tämä ja alkoi vapista: Sillaikaa kuin Katri hämillään koetti saada häntä syrjään ja koko ihmisjoukon huomio oli häneen kääntynyt, tempasi Jussi äkisti itsensä irti, heitti lakkinsa maahan ja riensi tulevia vastaan.

"Herra Jumala!" huusi hän, prinssin eteen polvistuen ja ojensi, surkealta näyttäen, molemmat kätensä ylöspäin. "Nyt olen varmaankin menettänyt viheliäisen henkeni, vaan enhän minä ollenkaan sitä tiennyt, sentähden puhuin eilen niin rohkeasti, koska luulin teitä tavalliseksi kytäksi".

Perintöprinssi oli ensin katsellut tätä kohtausta yhtä hämmästyneenä kuin muutkin. Jussia tunnettuansa, hymyili hän sitte ystävällisesti, ojensi kätensä häntä ylös nostaakseen ja sanoi:

"Älä huoli, Jussi alamittainen! Perintöprinssi ei kuullutkaan mitä sinä juttelit hänen kytälleen. Ennenkuin lähden Restrupista, tulen sinua ja Katriasi katsomaan".

Hän astui sitte edelleen, Jussi nousi seisolle ja pyyhkäisi silmiään. Ylpein pariskunta, joka sinä päivänä läksi herraskartanosta, oli epäilemättä alamittainen ja hänen kultansa.

III.

EI NIMEÄ.

Hän oli vielä kaunis, pitkä ja soleva, oikean sotamiehen esikuva. Etelämaitten aurinko oli paahtanut hänen kasvojaan tummemmiksi kuin ne muuten olisivat olleet. Kun hän tervehti tahi puhui, muuttui hänen näkönsä eläväksi ja sen ylitse vilahti suloinen, surumielinen hymy ikäänkuin aurinko vilahtaa näkyviin nopeasti lentävien ukkosenpilvien lomasta; se vilahdus näkyi, vaan hävisi kohta; vakaamielisyys, tyylys jäi sen sijaan. Hänen otsansa oli korkea, vaan aika oli siihen kyntänyt syviä, suuria ryppyjä, jotka todistivat, että mies oli paljon miettinyt ja sureksinut. Ajatus panee aina kyltin työhuoneensa seinään.

Kun hän toisinaan unhotti itseään, käykistyi hänen vartalonsa; kasvojen jänteet löyhistyivät ja huulet värisivät kuin vetotaudissa. Jos joku silloin äkkiä puhutteli häntä ja hän loi silmänsä ylöspäin, kuvastivat hänen kasvonsa sanomatonta surumielisyyttä; hänen oli silminnähtävästi sangen vaikea kohta antaa silmilleen tavallista, levollista katsantoa. Semmoisista hetkistä pitää juuri ottaa vaari; vähäisistä, arvaamattomista tapauksista älyt usein toisen omituisuutta, ikäänkuin pienet puustavit kirjassasi selittävät suuria.

"Hän on paljon kärsinyt ja kokenut", vakuutti eräs ystävä, joka tunsu häntä paremmin kuin kaikki muut ja oli ainoa, jonka kanssa hän oikein tuttavalla tavalla piti keskuutta. "Hänen elämänsä on noita vähäisiä dramoja, jotka tapahtuvat koko maailman nähtävinä, vaan joita ei kukaan käsitä eikä hoksaa paitsi ne, jotka näyttävät jotakin osaa samassa näytelmässä. — Olkoon menneeksi! — Koska sitä pyydätte ja tahdotte, niin kerron teille, mitä tiedän".

Hän syntyi Normandiassa rikkaan miehen poikana, onnellisen isän ainoana lapsena. Koko maailma hymyili hänelle; hänen silmänsä näkivät kaikkialla vaan ennustuksia onnellisesta tulevaisuudesta. Koulussa istui hän aina ylimmäisillä sijoilla ja joka vuosi toi hän kotiin todistuksia ahkeruudesta ja innosta. Hänen isänsä kartanon lähellä asui vanha aatelismies kuuluisaa, rehellistä sukua; tällä oli ainoa tytär. Molemmat naapurukset tulivat ystäviksi ja kävivät melkein joka päivä toisiaan katsomassa; lapset noudattivat vanhempain esimerkkiä. Nuori tyttö oli mahdollottoman pikkuinen olento, joka ihastutti kaikki; hän oli niitä onnellisia mutta myöskin vaarallisia, jotka jo näyttämällä voittavat ja jotka saavat yhtä monta ihailijaa kuin turhuutta harjoittavat, koska jokainen käytös heitä kaunistaa. Rikkautta, komeutta ja mitä hennoimpaa ylellisyyttä oli tälle tytölle tarjona; hän käytti näitä etuja tarkan kauneuden tunnon sekä aistin osoittamiseen.

Poika rakasti tyttöä lapsuudesta asti, oli hänen parissa ennemmin kuin muitten, haki häntä aina, eli vaan hänen tähden ja antoi hänen kuvansa kaunistaa kaikki ne tuumat, jotka johtuivat hänen mieleensä. Vuosien kuluessa kiihtyivät nämät tunteet yhä palavammiksi. Impi hymyili hänelle kuin kaikille muillekin, kentiesi toki vähän herttaisemmin; kentiesi puhutteli hän myöskin naapuripoikaa

lauhkeammalla äänellä kuin muita. Korea neiti vastaanotti leikkikumppalinsa ystävällistä kohteliaisuutta luonnollisena hyvittelynä, vaan haki häntä toki aina seuroissa ja kaihosi sekä tiedusti häntä, jos hän oli poissa.

Eräänä iltana ratsasti nuorukainen naapurikartanoon, jossa hänen hempukkaisensa asui. Hänen tulonsa oli tälle tietty ja impi oli sentähden odottamassa puutarhan aitavierussa, josta voi katsoa etäälle pitkin tietä. Nuorukainen satoi ratustimet veräjään kiinni ja hypähti aidan yli; sitte vaelsivat he käsi kädessä, silmä silmää kohden, edestakaisin pitkin käytäviä; he sopottivat sitä hiljaista, ystävällistä kieltä, joka tulvaa nuorista innostuneista sydämistä, joka ottaa itselleen vertauksia auringosta sekä tähdistä ja antaa tulevaksi ajaksi kultaisia lupauksia ja ennustuksia. Mitä he keskenään puhuivat, ei kukaan tiedä, mutta kun nuorukainen sanoi jäähyväiset, tuli immen mustiin silmiin kyyneleitä; hän nojasi päätänsä nuorukaisen rintaa vasten ja hymyen hänen käsiään, samassa sopottaen hänen korvaansa muutamia sanoja, joita hän ihastuen kuunteli.

He erosivat. Impi seisoి taas mäellä, huivi päässä ja kaulavaatetta heiluttaen. Hän näytti sillä asemella, tuossa kuun sinertävässä valossa erinomaisen kauniilta unelmankuvalta. Kun nuorukainen oli ajanut vähän matkaa eteenpäin, kääntyi hän takaisin, ikäänkuin hän olisi unhoittanut jotakin sen asian kohtaa, jonka takia hän oli tullut; vaan hän kertoi ainoastaan sitä samaa, kuin hän jo oli sanonut. Mutta onhan maailmassa erästä kieltä, jossa kertominenkin aina tuntuu uudelta eikä koskaan ikävältä. Ja on selityksiäkin, joiden arvon määrääjänä on se korva, joka niitä kuulee eikä se suu, joka niitä lausuu.

He erosivat taas.

Seuraavana päivänä meni nuorukainen pääkaupunkiin tutkintoa seisomaan.

Kahden vuoden päästä tapasivat he toisiaan. Silloin oli nuorukainen tullut upseeriksi; hän oli alkanut astua sitä tietä, jolle hän kauan oli pyrkinyt. Impi oli enemmän muuttunut; tyttö oli kehinnyt ihanaksi naiseksi; mennyt aika oli täyttänyt kaikki runsaat lupauksensa hänelle; hän oli herttaisempi, viehättävämpi ja lumoovampi kuin koskaan ennen.

Niissä pidoissa, jotka isä valmisti iloissaan pojan kotiintulosta, kohteli neiti, harsoon ja silkkiin puettuna, upseeria kuin kauan ikävöityä ystävää ikään; hän tanssi tietysti ensimmäisen tanssin leikkikumppalinsa kanssa ja niin toisenkin; hän hymyili ja kuiskasi semmoisia suosiollisia sanoja, joita ihastuen kuunnellaan vaan jotka eivät merkitse vähintäkään. Muitten mielestä oli neiti sama kuin ennenkin, mutta upseerista oli hän muuttunut; vanha ystävä kaipasi entistä äänen heläjämistä; hehkuissa silmissä oli jotakin epävakaista ja teeskenneltyä, kun hän loi ne leikkitoveriinsa. Tämä puhui menneistä ajoista, impi antoi vaan lyhyitä vastauksia; hän kertoi muistelmiaan, impi kuunteli, naurahti, oli vähän aikaa vaiti ja keskeytti sitte hänen puhettaan joutavalla kysymyksellä. Oikealla rakkaudella on omituisen tarkka aisti älyämään, käsittämään kaikki; niinkuin tuoksu, kukka tahi käden puristus voi sitä virkistää, niin voi myöskin joka kalsea tuulahdus panna sitä värisemään. Rakkaus on niitten arkatuntoisten ihmisten kaltainen, jotka aavistavat tulevaa raju-ilmaa ennen kuin kaikki muut ihmiset.

Seuraavana päivänä ratsasti upseeri naapurikartanoon. Hopeahaavat ja pähkinäpensaat kallistivat siellä mäellä oksiaan puutarhan aidan ulkopuolelle niinkuin taannoisena iltanakin, mutta se olento, joka silloin teki maiseman hänen mielestään oikein kauniiksi ja eläväksi, ei enää näkynyt siellä. Neiti istui arkisalissa, kaikki ne vieraat ympärillään, jotka kuluttivat kesänkuukaudet herraskartanossa; sotaherra kuuli hänen huoletonta hilpeää naurua jo ennenkuin sisäänkään ennätti. Neiti tuli ystäväänsä vastaan ja antoi hänelle kättä, niinkuin hän aina teki jokaiselle tuttavalle; nuori mies oli ääneti ja tuli alakuloiseksi; hän ei suinkaan ollut toivonut, että hän tapaisi mielitiettyänsä kaikkien noitten vierasten parvessa. Neiti soitteli hänen huviksensa, lauloi kenenkään käskemättä muutamia lyhyitä lauluja, joita hän tiesi sotaherran mielellään kuuntelevan ja näytti hänelle kukkiansa. Tämä ylisti tietysti kaikki, vaan mahdotonta oli silmänräpäyksikään päästä tytön kanssa kahden kesken puhumaan; sotilaasta näytti päin vastoin, kuin neiti tahallansa olisi karttanut jokaista tilaisuutta semmoiseen yhtymiseen. He läksivät yhdessä ratsastamaan ja ajoivat etäälle ympäristöissä, mutta aina oli useita yhdessä: joku suosittu ystävä, joku armas tati tahi nuoria vieraita herroja, jotka kukin kohdastansa pyysivät hempukan silmäyksiä ja hymyä paljon rohkeammin, kuin ystävä lapsuudesta asti ja silminnähtävästi he niitä paremmalla menestyksellä tavoittivatkin.

Eräänä iltana tapasi sankarimme vihoviimein entistä leikkikumppaniaan yksinänsä puutarhan lystihuoneessa. Hän istui ikkunassa; hänen valkeat sormensa piirustivat kukan, linnun ja konstikkaasti yhteen rahnikoittuja puustavia ruudun kasteesen. Hänen tummilla silmillä oli se haaveksiva, umpiemiäinen näkö, joka osoittaa, että ajatukset lentävät pitkät matkat. Kun sotilas astui sisään, säpsähti neiti ja pyyhki sukkelaasti sormillaan pois mitä ruudulle oli kirjoitettu; sitte hymyili hän ja antoi kättä.

"Hyvä, että tulitte, sillä me aiomme juuri huomiseksi määrätä pitkän ratsastuksen", sanoi neiti, johtaaksensa pakinaa sinnepäin, mihin hänen oma mielensä teki.

Sotilas suostui siihen tuumaan, mutta tarttui samassa hänen molempiin käsiin, istuutui hänen viereensä ja sanoi liukkaasti mutta hillityllä äänellä:

"Minä tahdon puhua teidän kanssanne, — ei! älkää pelästykö; ääneni väväähtää, mutta se väväähtää vaan ilosta, että viimeinkin tapaan teitä yksinänne. — Oletteko minulle suutuksissa? Olenko jollakin tavalla loukannut teitä?" kyseli hän nöyrästi ja rukoilevalla äänellä.

"Mistäs syystä semmoista luulette? — Että te olisitte loukanneet minua? — se on mahdotonta".

"Kuinka te olette niin muuttuneet?"

"Minkä suhteen olen sitte muuttunut? Enkö ole tarpeeksi kohtelias ja ystävällinen? Enkö pidä teitä paraana ystävänäni?"

"Herra Jumala! Enhän sitä tarkoittanut. Te koetatte pujahtaa kysymyksestäni syrjään; puhukaamme suoraan keskenämme. — Te olette unohtaneet sitä viimeistä iltaa, jona erosimme tuolla puutarhassa".

Neiti oli vähän aikaa ääneti ja katseli kumppaniaan loistavilla silmillään. Sitte vastasi hän:

"Sinä iltana, josta puhuitte, lupasimme toisillemme — vaan lapsiahan silloin vielä molemmat olimme — että aina rakastaisimme toinen toistansa, kuin siihenkin asti, nimittäin niinkuin siskokset ikään".

"Me lupasimme enempääkin", sanoi upseeri.

"Aivan oikein. Kun erosimme, lisäsitte te: Jos joskus aika tulee, jolloin tarvitsette vilpittömän ystävän apua, niin antakaa minulle sana; minä tulen paikalla. Eikö niin? vai olenko unohtanut jotakin, niinkuin äsken arvelitte? — Nyt on se aika tullut, josta te puhuitte ja jona tarvitsen apuanne", sanoi neiti ujostelematta.

"Jatkakaa, jatkakaa!" sopotti sotilas ja muutti tuolinsa likemmäksi neiteä. "Ette voi käsittää, kuinka sanomattomasti se pyyntö ilahuttaa minua".

"Te olette aina olleet minulle uskollisena, herttaisena veljenä; minä olen luottanut ja mieltynyt teihin, mutta joka kerta kun mieleeni kuvittelin läheisempää yhteyttä meidän kesken, säikäytti minua oma vähäpätöisyyteni. Minä olen teidän mieleenne, sen kyllä tiedän, täksi päiväksi ja huomiseksi, mutta se mieltymys ei kestä kauan; teillä on jalo, mahtava luonto; minun täytyy aina ahkeruimalla yletä teidän tasalle enkä edelleen jaksa seurata teitä; minä olen huikentelevainen ja pintapuolinen mieleltäni, — oikein totta, — teidän poissa ollessanne, olen tarkasti tutkinut itseäni ja huomannut sitä".

"Te rakastatte siis toista?" kuiskasi sotilas tuskin kuuluvaisesti.

"Enhän sitä ole sanonut", vastasi neiti hymyillen ja sitä mielenmalttia kummastellen, jota hänen leikkikumppalinsa näössään osoitti.

"Kuka se on?" kysyi upseeri. "Te puhuitte äsken luottamuksestanne minuun; osoittakaa sitä ja uskokaa minulle hänen nimensä!"

"Noh! Koska siis tahdotte, että joku olisi kultani, niin olkoon se sitte tuo serkkuraiskani, metsäherra, jolla aina on jotakuta asiaa meidän kartanoomme. Häntä ei suinkaan voi verrata teihin — pois se! — mutta hänen rinnalla olen minä etevämpi eikä minun sitte aina tarvitse tuntea vähäpätöisyyttäni; hän laulaa, hän tanssii, hän jumaloitsee minua, hän *huvittaa* minua".

"Mitä apua te toivoitte saavanne minulta?" kysyi upseeri yhtä lempeällä ja hiljaisella äänellä.

"Hm! eikö hän toki ole hyvin lystikäs?" jatkoi neiti, muistelmilleen herttaisesti hymyillen. "Ajatelkaapas sitä! Eilen, kun metsästämästä palasimme, muuttui hän äkisti luonteeltaan, tuli äänettömäksi, mieltiväiseksi ja näytti mahdottoman juhlalliselta. Kun kotiin saavuimme, meni hän isäni luoksi, minulle sanaakaan siitä virkkamatta ja ilmoitti, ettei hän voi muka elää ilman minua, että hänen toivonsa, tulevaisuutensa, henkensä ja onnensa ovat minuun kiintyneet ja hän pyysi minua morsiamekseen".

"Mitä isänne vastasi?"

"Hän hämmästyti tietysti kuin minäkin, mutta ukko on kuitenkin mieltynyt metsäherraan ja onhan hän muittenkin mieleen, sillä hän on niin lopen hyväluontoinen ja myöntyy kaikkiin ehdoituksiin. Isällä oli se *väärä luulo*, että te ja minä jo olimme kihloissa ja että hänellä oli velvollisuuksia teitä kohtaan, joita hän ei voinut laiminlyödä. Metsäherra miltei sortunut murheeseen. En raatsinut katsoakaan häneen. Nyt arvelen, että yksi ainoa lause teiltä isälleni, lyhyt selitys vaan — ymmärrättehän, mitä tarkoitan — antaa hänelle tietoa koko asiasta. Pyydänpö varsin paljon!" lisäsi hän.

"Te siis rakastatte häntä?" kysyi upseeri, "vastatkaa minulle suoraan!"

"Minä luulen, että kyllä voin kuluttaa päiviäni yhdessä hänen kanssa, sillä hän rakastaa minua niin selittämättömästi".

"Minä menen isänne puheille", vastasi sotilas, "ja ilmoitan hänelle, niinkuin tahdotte, että me molemmat vaan olemme veljenä ja sisarena toisillemme, sillä veljeksenne toki saanen jäädä; ja jos vastedeskin tarvitsette apuani, niin teette niinkuin tänä iltana: luotatte minuun ja virkätte minulle kaikki; eikö niin?"

"Ah! te olette kunnan mies", puuttui neiti riemuiten puheeseen; "minä tiesin kyllä, etten väärin teitä tuntenut. Te olette jalo ja ylevämielinen nyt niinkuin ainakin ennen". Hän kiersi, tätä puhuessaan, käsivartensa sotilaan kaulan ympäri ja suuteli hänen vaaleaa otsaansa.

Upseeri keskusteli sitte neiden isän kanssa ja seuraavana talvena vietti metsäherra häitään.

Silloin oli neiti seitsemäntoista vuoden vanha.

Kuusi vuotta kului, ennenkuin he taas näkivät toinen toisensa. Sotilas läksi pois ja seurasi rykmenttiään minne virka vaati. Nuori rouva asui kesällä maakartanossa, talvella kaupungissa. Kun upseeri läksi matkalle, pyysi rouva, ettei entinen toveri häntä unhottaisi. "Erillään olo ei suinkaan tee meitä vallan oudoiksi toisillemme", sanoi hän, "se ei mahda mitään semmoisille sieluille, kuin meidän ovat. Teidän ilonne ovat minunkin, teidän murheenne niinikään. Kirjoittakaamme siis toisillemme joka viikko; ei! se olisi kentiesi toki liian usein, mutta kerran kuukaudessa. Eikö niin, se on päätetty? Te annatte lujan lupauksenne?" Upseeri vakuutti ja nuori rouva pysyi uskollisesti, järkähtämättä lupauksessaan — kokonaista kolme kuukautta; sitte tuli hänen kirjeitensä harvemmasti; puolen vuoden kuluttua, ei enää tullut riviäkään.

Kuusi vuotta kului. Sitte tuli uros takaisin siihen kaupunkiin, missä entinen leikkikumppali asui. Hän haki ystävänsä asuntoa ja löysi sen. Portinvartija osoitti ylös ovelle; se oli auki; ei ollut ketään, joka olisi ilmoittanut rouvalle vieraan tuloa. Hän odotteli hiukan porstuassa ja astui sitte edemmäksi. Kun hän avasi oven seuraavaan suojaan, tuulahti lämmin, tuoksuava ilma häntä vastaan. Kuu paistoi saliin; sen valossa huomasi hän naisen istuvan nojaustuolissa, uunin edessä, puoleksi mustunutta hiilosta katsellen. Koko tuo näkö tuntui tenhoovaiselta, viehättävältä. Nainen ei kääntynyt tulokasta vastaan, vaan, kun tämä jäi oven suuhun seisoman, virkahti hän: "Mitä nyt taas tahdot? Enkö sinulta koskaan saa olla rauhassa?"

Äänessä oli jotakin julmasti pistävää ja vihaista, mutta se oli kuitenkin tuttu; kuusi vuotta ei ollut hävittänyt sen kaikua sotilaan sydäimestä. Hän astui kaminia lähemmäksi, naisen eteen ja sanoi:

"Minä olen tässä. Ettekös tunne minua?"

Nainen säpsähti tuolilta seisomaan, katsoi vähän häneen ja virkahti sitte kiivaasti niinkuin ennenkin aina, kun joku sana koski syvempään:

"Te olette — te! — todellakin! Mutta miten tänne tulitte?"

"Minä tulin teitä tavoittamaan", vastasi toinen; "Porstuassa ei ollut ketään, joka olisi ilmoittanut tuloani; minä olin hätäinen ja astuin sisään".

"Hätäinen!" kertoi rouva hymyillen, "ja kuudessa vuodessa tulette nyt ensikerta minua katsomaan".

"Olen ollut matkoilla, niinkuin tiedätte, rykmenttini tuli vasta tunti sitte kaupunkiin".

"Luuletteko, etten ole teitä kaivannut? — Mutta nyt olette taas tässä luonani ja tästälähin puhumme ainoastaan teistä, muistakaa sitä! eikä mistään muusta. Tahdon tietää miten olette eläneet, mitä toimineet ja miettineet, kaikki minä tahdon tietää. — Enkö vielä ole teidän siskonne, vai onko joku muu kentiesi päässyt sijaani ja sysännyt minun unhotuksiin?"

Upseeri istui, ystävänsä käsi omassa kädessään, ja pudisti päätään.

"Ei ole sitä maan päällä, joka olisi päässyt sijaanne", vakuutti hän.
"Sen tiedätte varmaan".

"Kuinka sitä tietäisiin? Kuudessa vuodessa unohtuu mahdolloman paljon".

"Eihän unohtamiseen aina tarvita kuutta vuotta; tapahtuu se toisinaan kuuden kuukaudenkin kuluessa".

Kynttilöitä tuotiin. Rouva soitteli ja lauloi ystävälleen vanhoja tuttuja nuotteja, jotka herättivät muistoja onnellisemmista päivistä. Hän kohensi yhä kynttiläin varjostimia ja pysyi varovaisesti pimennossa ikäänkuin hän olisi tahtonut välttää niitä tutkivia, tarkastelevia silmiä, jotka huomasivat jokaista hänen liikuntoansa. Se ei onnistunut. Siinä pilvessä, joka himensi hänen loistavia silmiään, luki vanha ystävä kirjoituksen, joka osoitti murhetta; rouvan nuorekkaassa muodossa älysi hän jotakin lakastusta, vaaleutta kuin kukassa, jota yön halla on pannut. Hän huomasi, etteivät rouvan kälvehtyneet kasvot oikein sopineet yhteen sen nähtävän huolettomuuden ja ilon kanssa, jolla tämä jutteli tansseista ja seuroista, missä hän oli käynyt, kaupungin uutisista sekä salaisista kihlauksista. Tätä nainen siis oli tarkoittanut, sanoessaan, että upseerista vaan puhuttaisiin!

"Mutta miehenne?" kysyi vieras, kun rouva viimein näytti puhuneensa kylläkseen. "Kuinka metsäherra jaksaa?"

"Oikein hyvästi", vastasi hän, silmiään maasta nostamatta. "Hän läksi kotonta melkein samaan aikaan kuin tänne tulitte. Hän palajaa luultavasti, ennenkuin menette pois".

Siihen pakina taukosi; pitkä vaitiolo seurasi; vähän ajan päästä toi vanha palvelija sitte teevettä.

"Tiedättekö, onko metsäherra tullut kotiin?" kysyi rouva.

Tämä kysymys näytti hämmästyttävän palvelijaa. Hän katseli kummaksuen rouvaa ja pudisti päätään.

"Metsäherra!" kertoi hän. "En ole nähnyt häntä kolmeen päivään. — Eikä hän suinkaan tänäkään iltana tule kotiin", lisäsi vanhus, mennessään.

Tuli taas pitkä, vaikea äänettömyys. Rouva oli kääntynyt pois kynttilöistä ja istui kaminin hiilokseen tuijottaen. Sotilas meni hänen luokseen, tarttui hänen käteensä ja rupesi puhumaan: "Näissä oloissa on jotakin, jota en taida käsittää; joku onnettomuus, joka piilee äänettömyytenne takana. Sitä olen aavistanut, pelännyt ja viimeaikoina tuntui ikäänkuin salainen ääni olisi kutsunut minun takaisin luoksenne. Kun aamulla heräsin ja tiesin, että saisin tavata teitä, oli kuin raskas paino olisi ahdistanut rintaani. Kertokaa, ilmoittakaa minulle kaikki! Miksi olette ääneti? Ettekö enää turvaa minuun, enkö enää ole veljenänne?"

Rouva ei vastannut, mutta hänen rintansa kohoili ankarasti; hänen oli silminnähtävästi vaikea hengittää.

"Puhukaa!" kertoi sotilas niin lempeästi kuin hänen äänensä suinkin voi lausua sen sanan ja pani kätensä entisen leikkikumppanin olalle.

Silloin kallisti rouva päätänsä pöytää vasten, kätki kasvot käsiinsä ja rupesi itkemään.

"Älkäähän nyt itkekö niin katkerasti!" kuiskasi toinen; "kaikki siis ei ole niinkuin olla pitää, mutta voihan se vielä muuttua paremmaksi. Hyvät ja kovat päivät seuraavat toinen toisensa jälkeen; eilen myrsky, tänä päivänä paistaa aurinko".

"Niin!" vastasi naisparka innokkaasti ja otti kädet kasvoiltaan. "Tänä päivänä paistaa aurinko, mutta se ei aina nosta pystyyn sitä kortta, jota myrsky on taittanut. — Minä olen onneton. Te, armas ainoa ystäväni, olette sitä arvanneet! Mutta mitäs sille mahtaa? Minä olen pettynyt ja pettynyt kaikessa, johon luotin ja turvasin. Ei! Älkää koettako lohduttaa minua! Se on liian myöhäistä; niinkauan kuin vielä näkyi vähintäkään pelastuksen pilkahdusta, lohdutin joksikin itseäni. Nyt ei ole enää mitään jälellä, ei toivoakaan".

"Hän ei enää teitä kunnioita — hän, joka ennen teitä jumaloitsi?"

"Hän!" kertoi rouva ja hienot kulmakarvat rypistyivät sanomattoman pilkallisesti. "Hän kunnioittaa ja jumaloitsee ainoastaan itseänsä; hän ei koskaan ole käsittänyt muuta elämässä, kuin oman voiton pyyntöä. Hänellä on seikkailuksensa, koska ne hyvittävätkin hänen turhamielisyyttään; hänellä on uhkapelit ja juomaveikkonsa, jotka häntä suosivat, koska saavat tyhjentää hänen taskunsa. Hän kammoksuu kaikkia velvollisuuksia, koska ne vaativat ponnistusta; häneen on tarttunut vähän jokaista vikaa, koska hänen typerässä mielessään puuttuu intoa ja kestäväisyyttä. Minä olen onneton, ilman pelastusta, ilman toivoakin, että tilani joskus parantuisi. Ensialusta vaadin kentiesi liikaa; se on teidän syyne; te olitte pahasti totuttaneet minua. Minä kuvittelin mieleeni rakkauden niinkuin sillan ikään taivaan ja maan välillä; sen piti olla keskeymätöntä hyvän onnen vaihteloa enkä kuitenkaan vaatinut häneltä enempää, kuin itse olin valmis osoittamaan. Kerran, yhden ainoan kerran, puhuimme siitä, hän ja minä. 'Uskonhan minäkin, että rakkautta on olemassa', sanoi hän, 'mutta jos sitä luulet semmoiseksi, kuin koko maailman romaanit ovat sinulle opettaneet, niin en saa aikaa partaakaan ajaakseni'. — Sitte totuin vaatimuksiani alentamaan. Jos tietäisitte, kuinka olen masentanut itseäni, nöyristynyt, taistellut, vähää ehkä pelastaakseni elämäni haaksirikosta, — mutta turhaan; minä olen kadottanut kaikki".

"Mutta tulevaisuus, tuleva aika!" kuiskui ystävä, yhtä murheellisena, kuin rouva itsekin "Luottakaa toki vähän siihen! Onhan miehenne hyväluontoinen, lempeä, helppo houkutellessa; taitaahan kumminkin löytyä joku lohdutuslamppu tässä pimeässä".

Rouva oli vähän aikaa ääneti, ikäänkuin kamppailen itsensä kanssa; sitte nosti hän päätään ja sanoi:

"Tiedättekö, missä viimeksi tapasin miestäni? Siitä on nyt kulunut kolme vuorokautta. Silloin seisoi hän tuossa kaapin edessä ja aikoi laatikosta ryöstää kalliita kiviäni. Hän hymysi sangen ystävällisesti, kun minä astuin sisään. — 'Nyt suutut varmaan', sanoi hän, 'mutta se on vaan pikkuinen laina pariksi päiväksi, pantti, jonka juutalainen on vaatinut minulta. Kun kilpa-ajo on loppunut, aioin tuoda ne takaisin, huomaamattasikaan'. Samassa meni hän viheltäen ulos. Mitä tässä kerron teille, on salaisuuksia semmoisia, joita ei koskaan pitäisi kuulua aviopuolison suusta; sen kyllä tiedän, mutta minä olenkin vakavasti pysynyt vaiti; olen pettänyt parasta ystävääni ja hymyillyt oman isäni edessä, kunnes kuolema armollisesti sulki hänen silmänsä. Te olette pyytäneet tunnustusta; jos tahdotte olla lääkitsijänä, niin täytyy teidän tuntea kipuakin; onpas ollut hetkiä, jolloin olen arvellut, että te johonkin määrään olette syypää onnettomuuteeni. Sentähden ilmoitan tänä iltana kaikki".

"Minä syypää!" kertoi upseeri, kovasti hämmästyen.

"Niin, juuri te! — Te, jotka tunsitte minua niin tarkasti ja tiesitte, kuinka vähäväkinen ja velto olin turhuutta vastaan, eikö teidän olisi pitänyt neuvoa, varoittaa minua ja estellä tätä kurjaa avioliittoa?"

Se oli raskain kuorma, kuin koskaan oli painanut sotilaan hartioita. Hän ei vastannut mitään, vaan kallisti päätänsä alas ja jäi kauaksi niinkään istumaan, eteensä tuijottamaan. Penteli ruokasalin kellossa tikutti säännöllistä tahtia, pieni lihava sylkoira heräsi sohvalta ja virutteli, suoritti koipiaan, kuuluvaisesti haukostellen; muita ääniä ei kuulunut, jotka olisivat häirinneet pitkälistä, tuskallista vaitioloa.

"Teillä siis ei ole mitään, ei niin mitään lohdutusta jällellä?" kuiskui sotilas viimein.

"Ei!" vastasi nainen kyynelsilmin, "ei kunnioitustakaan ja minä olen vasta kolmenkolmatta vuoden vanha; eikö se ole hirmuista?"

"Vaan miksi ette koskaan ennenkuin tänä iltana ole hiiskuneet minulle sanaakaan tästä asiasta?"

"Mitä se olisi toimittanut? Ettehän kuitenkaan voi auttaa minua".

"Kuka sitä tietää?" sanoi hän, rouvan kättä suudellen. "Se ei ole mahdotonta".

Samassa läksi hän huoneesta.

Ei ollut vielä myöhäistä, kun hän saapui Casinoon, eräasen yhtymäpaikkaan, jossa upseerit pitivät kokouksiaan. Kun hän astui sisään, nousi metsäherra juuri pelipöydästä. Tämä näytti vähän ujostelevan vanhaa tuttuansa, puhui väkinäisesti ja loi silmät omituisen arasti syrjään, yhä vaan välttämättä toisen silmäyksiä.

"Oletkos käynyt rouvaani katsomassa?" kysyi metsäherra kerran kesken puhetta.

"Olin siellä vastikään. Miksi sitä kyselet?"

"Tietysti sentähden, että hän on ikävöinyt sinun tuloasi. Paha vaan, ettet tullut pari päivää ennemmin; huomenna on meillä komea kilpa-ajo; minä ratsastan oikealla arapialaisella, mokomalla hevoisella. Kilpaveljeni on tuo ratsumestari tuolla. Meillä on esteitä kyllä: kaivantoja, aitoja ja viimiseltä syvä rotko; se on hengen päälle käypä ajo, mutta on siinä voittamistakin".

"Pannaanko täällä henget altiiksi rahojen tähden?"

"Rahojen tahi kunnian tähden, kumpaista vaan tahdot. Olisi ollut hauska, jos sinäkin olisit päässyt kiistaamaan; pidetäänhän sinua taitavana ratsastajana".

"Ei haita mitään. Jos en pääsekään kilpaamaan, voin toki katselijana ihmetellä taitoasi. Pidetäänhän sinuakin hyvänä ratsastajana".

"Sen saat kohta nähdä", vastasi metsäherra tyytyväisesti hymyten. Kohta sen jälkeen istui hän taas pelipöydässä.

Sotaherra voi silloin, hänen huomaamattansa, tarkastella sitä muutosta, joka hänessä muutaman vuoden kuluessa oli tapahtunut. Hänen veltoistuneet kasvonsa osoittivat pahan elämän jälkiä, hänen ennen niin lopenkin siistit vaatteet olivat huolimattomat ja näyttivät sangen kuluneilta. Häntä ei juuri kohdeltukaan kunnioituksella siinä seurassa, jossa hän istui; tarkkaan katseltiin hänen pelaamista ja

jokainoa korttiakin, jonka hän veti pakasta.

"Luuletko, että pelaan petoksella?" sanoi hän viimein, vastenmielisesti hymyillen, eräälle, joka lausui muistutuksen tehdystä vääryydestä.

"Luulenpa, että ihminen voi hairahtua", vastasi toinen. "Esimerkkejä ei suinkaan puutu".

Onni ei sinä iltana suosinut metsäherraa. Kun hän oli kadottanut kaikki puhtaat rahansa, ehdoitti hän vielä kortinlyönnin jatkamista. Vastaanpelaaja nousi pöydästä vastaten:

"Minä pelaan ainoasti puhtaista rahoista enkä velkakirjoista".

"Eikö velkakirjani ole luotettava?"

"Niitä ihmisiä löytyy, jotka vasta luotettavampiin suostuvat", kuului vastaus.

"Minä maksan sitte huomenna".

"Niin muka lupaatte ja aiotte". —

Kun he olivat eroamaisillaan, toi lähettiläs kirjeen sille ratsumestarille, jonka metsäherra äsken oli esittänyt kilpaveljenään huomispäivän kiistassa. Ratsumestari mursi sinetin, luki kirjeen ja antoi sen sitte eräälle likellä seisovalle kumppanille.

"Sepäs vasta onnellista se!" virkahti hän hartioitaan kohotellen. "Tässä kirjeessä käskee päällikkö minun päivän valetessa, lähtemään sotajoukon kanssa rantalinnaan"

"Mutta kilpa-ajomme?" kysäisi metsäherra.

"Koska minun täytyy lähteä linnaan, niin en voi kilvotella teidän kanssanne; se asia on selvä".

"Ei muulla tavalla suinkaan, jos ette anna toisen ratsastaa teidän sijassanne", muistutti ystävämme.

"Kukapa siihen rupeaisi; kentiesi te, herra kapteini?"

"Lähden minäkin, jos ette parempaa löydä".

"En todellakaan tahdo parempaa. Se asia on siis päätetty. Minä menen linnaan; te ratsastatte ja voitatte minun sijassani".

"Minä koetan parasta taitoani", vastasi kapteini.

"Se oli oikea ystäväntyo, jonka äsken teit minulle", sanoi metsäherra, kun kotiinpäin menivät.

"Aikomukseni ei suinkaan ollut sinnepäin", vastasi toinen.

"Yhtä kaikki; kättä annan ja kiitän sinua; luulenpa, että sinä olet asetettu tähän maailmaan, minulle ja perheelleni aina hyvää tuottamaan".

"Vähän hyvää tahdonkin saada aikaan", vastasi upseeri.

Seuraavana aamuna oli suuri ihmisjoukko kokoontunut kaupungin edustalle, missä kilpa-ajo oli tapahtuva. Siinä oli tasainen tanner, joka tavallisesti oli rykmentin harjoituskenttänä ja jonka ympäri tätä tilaisuutta varten oli maahan isketty vaajoja; toisesta vaajasta toiseen oli nuoria viritetty. Kilpa-ajain piti ajaa suoraan. Useaan kohtaan oli risuista ja turpeista tehty vallinmukaisia barrikadia ja lähellä tien loppua kulki sen poikki syvä, leveä rotko, jonka vierut olivat epätasaista louhikkoa. Niin syvässä, kuin päivä vaan paistoi ja valaisi, näkyi siellä täällä pieniä pensaita kivien välissä. Alhaalla kohisi pohjaa myöten joki, joka usealla mutkalla oli löytänyt uran niitten lukuisain kivilohkareitten välitse, jotka sotamiehet, tannerta tasoittaessaan, olivat sysänneet syrjään rotkoon.

Tuo rotko oli viimeisenä esteenä ratsastajille. Noin kahden kymmenen sylen päässä istuivat vastaisella puolella kilpa-ajon tuomarit, joiden piti katsella ajoa ja määrätä, kuka voittajaksi oli päässyt.

Metsäherra oli aikaisin paikalla. Hän käveli ympäri, ystäviä sekä tuttuja tervehtien; hän näytti röyhkeältä ja puhui kovalla äänellä, koska hän muka tiesi, että ihmisjoukon huomio oli häneen kääntynyt. Koko hänen olemussaan osoittihe toki jotakin levotonta ja hätäistä odotusta. Sillaikaa kuin ensimmäiset kilpailijat ajoivat vuoronsa, puuhasi hän hevoisensa luona, kiinnitti sen vatsavyötä, taputteli sen kaulaa ja nousi viimein, kun merkki annettiin, sen selkään ja tervehti kilpaveljeään.

Ihmiset katselivat tarkalla huomiolla molempain herrain ratsastamista. Kumpaisenkin hevoinen näytti yhtä hyvältä; ne riensivät tietä myöten niin nopeasti kuin nuolet, hypähtivät yhtä vikkellästi kaivantojen

sekä vallien ylitse ja juoksivat sitte edelleen.

He olivat niinkään rinnakkaa saapuneet likelle rotkoa, kun eräs nainen katsojien joukossa heilutti kaulavaatettaan, metsäherraa tervehtäen. Tuuli sieppasi valkean huivin ja lennätti sen tanterelle. Metsäherran hevoinen pelästyi ja keikkui syrjään; kohta oli se kuitenkin taas hänen vallassaan ja juoksi rotkolle. Siihen hevoinen seisahtui ikäänkuin peläten niin pitkää hypähdystä. Metsäherra kannusti sitä kaksi kertaa reunalle; molemmat kerrat peräytyi se taapäin. Kolmannella kerralla töytäsi se rotkon ylitse, mutta ratsumestarin hevoinen oli silloin jo toisella puolella ja oli perille ehtinyt.

Metsäherra oli kalmankarvainen, tuomarien keskelle astuessaan; kulmakarvansa olivat rypistyneet ja rinta hengitti raskaasti. Kun kapteini julistettiin voittajaksi, sanoi hän:

"Minä väitän sitä päätöstä vastaan. Sattumus vaan auttoi kilpaveljeäni; kaikki läsnä olevat voivat sitä todistaa. Eräs nainen heilutti huiviaan ja hevoiseni sitä pelästyi — sillä tavalla pääsi hän ennemmin perille; — kova sattumus saattoi hänen voittajaksi eikä parempi taito".

"Mitä siihen vastaatte, herra kapteini?" kysyi eräs tuomari.

"Minä myönnyn tykkönään metsäherran väitökseen", vastasi kapteini kaikkien hämmästykseksi; "hänen hevoisensa pelästyi lentävää huivia enkä minä usko, että ratsumestari, jonka nimessä sain kunnian ajaa, tahtoisivat sattumuksesta saada voittoa. Sentähden ehdoitan, että hiukan lepuutamme hevoisiamme ja sitte alamme uudestaan".

Tämä ylevämielinen sekä omaa etua katsomaton ehdoitus vastaanotettiin yleisellä suostumuksella. Höyryyvät hevoiset vietiin takaisin, pyyhittiin ja verhottiin loimilla niin kauaksi kuin saivat levätä. Metsäherra ja kapteini astuivat rinnakkain kentän vastaiseen päähän.

"Enkö vai sanonut totta?" virkkoi edellinen. "Sinä olet aina minun sekä perheeni hyvä enkeli; nyt osoitit minulle taas ystävyttäsi".

"Sitä et vielä voi tietää", vastasi toinen äkeästi.

"Kuule! Minulla olisi ehdoitus mielessä, mutta älä virka kenellekään. Sinä voit oman tahtosi mukaan suostua siihen tahi kieltää. — Sinä tiedät kuinka suuri summa voittajalle on määrätty. — Minä olen, velikulka, pahassa pulassa ja tahtoisin helkkarin mielelläni voittoa — edes vähän; kaikkia en tarvitsekaan. Jos myönnyt tuumaani, niin molemmat voitamme. — Ymmärräthän — anna minun vaan päästä pari askelta edelle, niin jaamme sitte rahat keskenämme. — Mitä siihen sanot?"

Kapteini astui allapäin eikä virkkanut mitään. "Mitä vastaat?" kysyi metsäherra vielä.

"En ole kuulevinanikaan", vastasi toinen.

"Sinä vihaat minua; sen olen aina huomannut. Se on hän siellä kotona, joka on kertonut jotakin minusta. — Minä olenkin kentiesi käyttänyt itseni pahasti, mutta kaikki on nyt parantumaisillaan. Usko pois mitä vakuutan; kaikki vielä paranee niin totta kuin autuutta löytyy! anna minun vaan voittoa!"

"Paremmaksi se asia ei enää voi tulla", sanoi kapteini. "Nyt vasta huomaan, että on lopen myöhäistä".

Sitte he erosivat.

Kohta senperästä alkoi kilvoitus uudestaan. Sillä kertaa oli ihmisjoukko ajettu kauas aituukselta. Hevoiset huokuivat, hirnuivat ja päristivät. Ratsastajat olivat kuin satuloihin kiinni kasvaneet, kumartuivat eteenpäin ja riensivät, ratustimet höllällä, määräpaikkaa kohti; he kavattivat jokaista keikkumista ja arvasivat edeltäkäsikin jokaista estettä. Hiekka ryöppysi heidän ympäri. He lensivät kaivantojen sekä vallien ylitse yhtä onnellisesti ja ripsaasti; kun rotkolle ennättivät, hypähti kapteinin hevoinen ylitse; metsäherran seisahtui taas ja ojensi etujalat eteensä. Kun hän toisen kerran koetti, iski hän kannukset hevoisen kupeisiin; se keino auttoi; hevoinen hyppäsi, saapui etujaloilla vastaiselle reunalle ja pysähtyi tuokioksi siihen; sitte päästivät ratsastaja sekä hevoinen yhtäaikaan viuhuvan äänen, joka kaikui ympäri tannerta. — Maa luikahti hevoisen jalkain alta; se tavoitti vielä etujaloillaan, mutta katosi rotkoon.

Kapteini piti hevoistaan vallin reunalla ja näki metsäherran hevoisine päivineen kuppuroitsevan toiselta kiveltä toiselle näkymättömiin saakka.

"Tällä kertaa se ei ole pelkkää sattumusta", jupisi hän.

"Naikos hän sitte nuoren lesken?"

"Jos hän nai!" kertoi tämän tarinan juttelija, hämmästyneenä katsellen kysyjää. "Ei! Te ette suinkaan oikein ole ymmärtäneet kaskuani. Hän tarkoitti vaan rouvan eikä omaa etua. Hän ei nainut, mutta

kuukauden kuluttua oli hän suorittanut kaikki metsäherran velat. Sitte läksi hän pois ja haki paikan toisessa rykmentissä. Hän ja hänen entinen leikkikumppaninsa eivät koskaan enää nähneet toisiaan".

"Saanko julkaista tämän kertomuksen?"

"Saat — vaan ei nimeä".

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KIRJAVA JOUKKO: NOVELLEJA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do

copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.